

Budget år 2018

och ekonomiplan 2019-20

STADSFULLMÄKTIGES BESLUT 13.06.2017

Innehåll

Mål och indikatorer för mandatperioden 2016-19	3
Stadsdirektörens inledning	6
Omvärldsanalys	7
Ekonomisk översikt	10
Personal	17
Tidsplan för planering och utbyggnad av Mariehamn	19
Stadsledningen	20
Stadsutvecklingsnämnden	24
Byggnadsnämnden	26
Socialnämnden	27
Bildningsnämnden	30
Kultur- och fritidsnämnden	33
Infrastrukturnämnden	36
Ekonomiska styrprinciper	44

Mål och indikatorer för mandatperioden 2016-19

Visionen:

Attraktiv sjöfartsstad med livskvalitet

(Antagen av stadsfullmäktige 2006)

De övergripande målen för mandatperioden utgör politiska åtaganden och fullmäktiges uppdrag till nämnderna. Genom att anta målen har stadens fullmäktige ålagt stadens förtroendevalda att göra sådana prioriteringar i verksamheterna som krävs för att målen skall förverkligas. Målen har fastställts genom stadsfullmäktiges beslut om budget 14.6.2016. Med hållbarhet avses de av Ålands lagting antagna hållbarhetsprinciperna.

Ekonomisk hållbarhet	
Mål	Indikatorer
Staden stärker sin position som bosättningsort och plats för företagande.	<p>Antalet företag med hemort i Mariehamn ska öka jämfört med indexåret 2016.</p> <p>Befolkningstillväxten i staden ska öka till i genomsnitt 1 procent eller 116 personer per år.</p> <p>Invånarnas betyg på staden som plats att leva på ska förbättras.¹</p>
Staden ska ha en stabil ekonomi.	<p>Stadens lånebörda ska minska till att underskrida 25 miljoner euro.</p> <p>Stadens resultat före avskrivningar (årsbidrag) ska i genomsnitt, sett över mandatperioden, vara högre än investeringsnivån.</p> <p>Skattebasen² år 2019 i Mariehamn ska efter inflationsjustering ha ökat med minst 6 procent jämfört med indexåret 2016.</p>
Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare.	<p>Medarbetarindex för staden som helhet ska öka till att överstiga 80³.</p> <p>Ledarskapsindex för staden ska öka till att överstiga 77⁴.</p> <p>Sjukfrånvaron inom stadens verksamheter ska minska till högst 4 %.⁵</p>

¹ Nöjd-Region-Index 77,9 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

² Den massa av förvärvsinkomster som är föremål för kommunal inkomstbeskattning.

³ Medarbetarindexet är resultatet av stadens medarbetarundersökning och visar personalens uppfattning om arbetsuppgift, arbetssituation, samarbete och påverkansmöjligheter, information, fysisk arbetsplats, företagshälsövård samt personalförhållanden. År 2015 uppmättes index 79,2.

⁴ Ledarskapsindex är ett delresultat av stadens medarbetarundersökning och visar medarbetarnas uppfattning om sina ledare och ledarnas förmåga att lyssna på medarbetare, visa respekt, ge konstruktiv återkoppling och utveckla verksamheten tillsammans med sina medarbetare. År 2015 uppmättes index till 73,66.

⁵ År 2015 uppgick sjukfrånvaron till 5,02 %.

Social hållbarhet	
Mål	Indikatorer
Staden tillhandahåller en god kommunal service och är attraktiv samt välkomnande för alla.	<p>Invånarnas bedömning av stadens verksamheter ska förbättras från 68,5 år 2015.⁶</p> <p>Antal undanröjda fysiska hinder skall vara fler än under indexåret 2016.</p> <p>Antalet e-tjänster som staden erbjuder ska öka jämfört med år 2016.</p>
Delaktigheten och engagemanget i staden ska vara högt.	<p>Valdeltagandet i kommunalvalet 2019 ska öka i förhållande till 64,4 % i valet 2015.</p> <p>Invånarnas bedömning av sina möjligheter till inflytande på stadens verksamheter och beslut ska förbättras.⁷</p> <p>Antal tvärssektoriella samarbeten inom staden och samarbeten med andra kommuner, föreningar och näringsliv.</p>
Staden skapar förutsättningar för trygghet, god hälsa och välbefinnande.	<p>Den öppna arbetslöshetsgraden bland ungdomar under 25 år i Mariehamn ska minska jämfört med år 2016.</p> <p>Det upplevda hälsotillståndet bland eleverna i grundskolan ska förbättras.⁸</p> <p>Andelen elever som upplever att de är utsatta för mobbing ska minska.⁹</p> <p>Invånarnas värdering av trygghet i staden skall förbättras.¹⁰</p>

⁶ Nöjd-Medborgar-Index 68,5 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

⁷ Nöjd-Inflytande-Index 54,1 år 2015, *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

⁸ År 2013 upplevde 23 % av stadens högstadiel elever sitt hälsotillstånd som medelmåttligt eller dåligt. Hälsa i skolan, *Institutet för hälsa och välfärd*, 2013.

⁹ År 2016 upplevde 9 % av 1-6 eleverna respektive 8 % av 7-9 eleverna i Strandnäs skola, 14 % av 1-6 eleverna respektive 8 % av 7-9 eleverna i Övernäs skola samt 7 % av eleverna i Ytternäs skola att de är utsatta för mobbing. KIVA-2016.

¹⁰ Bedömningen sammanväger invånarnas bedömning av hur tryggt och säkert det är att vistas utomhus på kvällar och nätter, hur trygg och säker känner sig mot hot, rån och misshandel samt hur trygg och säker man kan känna sig mot inbrott i hemmet. Bedömningen år 2015 var 81,2. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

Kulturell hållbarhet	
Delmål	Indikatorer
Stadens invånare ska ha förutsättningar till personlig utveckling och ett innehållsrikt liv.	Invånarnas bedömning av fritidsmöjligheter i staden skall förbättras. ¹¹
Staden vårdar sin kulturhistoria och främjar det samtida kulturutövandet.	Antal egna och samproducerade kultur- och kulturarvsfrämjande evenemang ökar jämfört med 2016. Antal insatser för vård av kulturarv och kulturturism ökar jämfört med 2016.
Staden mår om värdefulla kontakter och samarbeten.	Staden omvärderar sina externa kontakter i syfte att delta i samarbeten och evenemang som ger mervärde för staden utgående från övriga målsättningar.

Miljömässig hållbarhet	
Delmål	Indikatorer
Staden arbetar målmedvetet och systematiskt med miljöfrågor.	Fortsatt ISO 14001 certifiering samt godkänd årlig ISO 14001 auditering. Uppfyllda miljömål ¹² , genom verkställande av årliga miljöhandlingsplaner.
Staden skapar förutsättningar för att invånarna ska kunna göra miljömedvetna val.	Invånarnas bedömning av stadens insatser för att invånarna skall kunna leva miljövänligt skall förbättras. ¹³

¹¹ Bedömningen sammanväger; tillgång till parker, grönområden och natur; möjligheter att utöva sport, musik, kultur, friluftsliv- och föreningsliv; tillgång till idrotts- och kulturrevenemang; tillgång till kulturevenemang. Bedömningen år 2015 var 77,9. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

¹² Tom 31.12.2017 innebär det i korthet:

- Minska koldioxidutsläppen.
- Öka inköpen av miljöanpassade varor och tjänster.
- Öka andelen livsmedel, som produceras enligt ekologiskt hållbara metoder och som staden tillhandahåller skola, dagis och äldreomsorg m.m.
- Optimera avloppsreningen.
- God inomhusmiljö med dokumenterat fungerande ventilation och radonnivåer inom av fullmäktige fastställda gränsvärden.

¹³ Bedömningen år 2015 var 60,8. *Medborgarundersökning Mariehamn 2015*, ÅSUB 2015:6.

Stadsdirektörens inledning

Budgeten och ekonomiplanens intäkter bygger, efter stadsstyrelsens behandling, på en sänkning av inkomstskattesatsen från 17,75 % till 17,50 % och en höjning av den allmänna fastighetsskatten med 0,10 procentenheter från 0,20 till 0,30 procent. Samfundsskatteintäkterna är i ögonfallande högt budgeterade men tillsvidare tyder ingenting på att de drastiskt skulle minska under budgetåret 2018. Under den senaste tioårsperioden har samfundsskatten i medeltal legat på nivåer under sju miljoner euro. Sedan toppåren har andelen som tillfaller kommunerna dessutom sänkts.

Även vid en bibehållen inkomstskattesats om 17,75 % skulle den effektiva skattegraden (den skatt man de facto betalar) sjunkit till 12,60 % (2015: 13,06 %). En inkomstskattesats om 17,50 % ger en effektiv skattegrad om 12,41 %. Orsaken är konkurrenskraftspaketet som förutom att det ger minskade löneutgifter med närmare en miljon, samtidigt minskar skatteintäkterna p.g.a. ökade avdrag med över 1,3 miljoner euro. Landskapsregeringen bör beakta detta i sparkrav till kommunerna precis som man avstod från att dra ner landskapsandelarna för 2017 då konkurrenskraftspaketet trädde i kraft.

Landskapsandelarna utgör tio procent av intäkterna. Trots att staden sedan införandet av det nya landskapsandelssystemet höjt inkomstskattesatsen med 1,75 procentenheter har skillnaden mellan staden och övriga Åland vad gäller totala intäkter från skatt och landskapsandelar per person fyrdubblats till stadens nackdel från 50 euro till 200 euro, totalt två miljoner. Det nuvarande systemet har strukturellt missgynnat staden. Det är inte helt klart vad den kommande reformen innebär för staden. I budgetförslaget har en minskning om 260 000 euro för 2018 beaktats och 610 000 euro för 2019.

Investeringsanslagen för 2018 håller sig under 6,0 miljoner som krävs för att fullmäktiges mål (lånen lägre än 25 milj. euro) uppfylls under mandatperioden. Ett lån till stadens dotterbolag Mariehamns hamn som genererar ränteinkomster finns dock med i budgetförslaget. Investeringarna föreslås enligt revisorernas rekommendation bli bindande per projekt.

Mariehamn hör till de kommuner i Finland som satsar mest på fritidsverksamhet och idrott per kommuninvånare i Finland. Verksamheten och alla byggnader och anläggningar står till alla ålänningars förfogande. Det är skäligt att kräva att investeringar som kommer hela det åländska samhället tillgodo finansieras externt med minst 50 %.

Utgångspunkten är att verksamheternas anslag hålls inom de ramar som fullmäktige fastställt, dock så att de minskas med lönekostnadsminskningar till följd av konkurrenskraftspaketet. Anslaget för infrastrukturnämnden är i förslaget inom sina nedjusterade ramar. För nämndens del innebär förslaget de facto att anslagen för den fysiska infrastrukturen minskar då samma summa pengar ska räcka även för nya områden när staden byggs ut. Enligt revisorernas rekommendation bör inte alla reparationer beaktas som driftskostnader utan som investeringar varvid en överföring från drift till investering skett. Fastighetsavdelningens interna avkastningskrav höjs därmed med 200 000 euro.

Kultur- och fritidsnämndens anslag återgår till 2016 års nivå justerat med gängse kostnadsutvecklingar. Anslaget för bildningsnämnden höjs med 50 000 euro. Stadsutvecklingsnämndens anslag är 30 000 euro högre än den nedjusterade ramen med anledning av delgeneralplanarbetet för centrum. Apalängens stadsplan finansieras genom minskade administrativa kostnader. Anslaget för byggnadsnämnden bibehålls, nämnden förväntas öka intäkterna från byggloven. Bygglovtaxan i Mariehamn innehåller även en mätningavgift och bör justeras därefter. Socialnämndens anslag är 260 000 euro högre än ram med anledning av ökade kostnader för hemvårdsstöd.

Mariehamn 5.6.2017

Barbara Heinonen
stadsdirektör

Omvärldsanalys

Samhällsstruktur

Staden och landskapet går 2018 in i den andra halvan av en mandatperiod. Mandatperioden har hittills präglats av diskussioner rörande framtida struktur för offentlig service på Åland. Stora frågor som frågan om en eventuell kommunsammanslagning, framtida organisation av kommunernas socialtjänst kommer att ha stor betydelse för staden och dess invånare men är ännu inte avgjorda. Parallellt med att dessa frågor bereds vidare pågår en mängd utredningar rörande vatten- och avlopp, revidering av plan- och byggnadslag

Digitalisering och dataskydd

Digitaliseringsarbetet på Åland har tagit fart i form av olika it-relaterade projekt. Många lösningar söks med koppling till den nationella servicearkitekturen KaPA, därmed öppnas även möjligheter till brukarorienterad samordning av offentliga e-tjänster, delgivnings- och betalningsfunktioner. Inte minst e-identifieringen är en nyckelfråga som ska få sin lösning i sammanhanget.

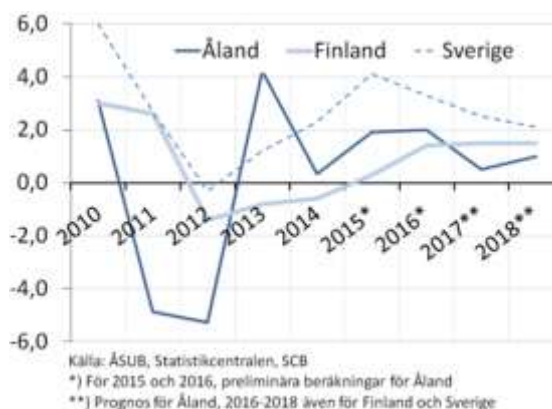
Den ökade digitaliseringen ställer även krav på ökad datasekretess och säker lagringskapacitet. Samhället och dess myndigheter behöver ha beredskap för att leva upp till kraven i EU's nya dataskyddsförordning som träder i kraft i maj 2018. Fungerande rutiner för säker hantering av data, även i moln, behöver säkerställas. Även utarbetande av system för internetröstning pågår.

Hållbarhet

Också hållbarhetsfrågorna har ägt stor politisk prioritet i landskapet under innevarande mandatperiod. Nätverket bärkraft.ax har utarbetat sju strategiska utvecklingsmål vilka fastslagits av det av landskapet tillsatta utvecklings- och hållbarhetsrådet. När staden inför 2018 reviderar sina miljömål sker det mot bakgrund av denna breda och inkluderande politiska satsning. Det finns ett ökat intresse för att bredda hållbarhetsfrågornas miljödimension så att miljöåtgärder inte endast tar fasta på den egna prestandan utan även på invånarnas möjligheter att leva hållbart.

Den finländska konkurrenskraften förbättras och exporten stärks något under året. Det är dock högst tveksamt om det så kallade konkurrenskraftsavtalet som syftar till att begränsa ökningen av lönerna i realiteten kommer att befärma den finländska ekonomins långsiktiga konkurrenskraft. BNP-tillväxt på 1,5 procent 2017 och 2018, i nivå med genomsnittet för EU28 om ett par år, prognostiseras.

BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2010-2018

Vi får en långsamt stigande prisnivå innevarande och nästa år på Åland. Inflationen (KPI) beräknas hamna på 1,1 procent i årsgenomsnitt för 2017, och stiga till 1,2 procent 2018.

Det allmänna ekonomiska lägets utveckling på Åland

	2013	2014*	2015*	2016 ^P	2017 ^P
BNP, tillväxt (%)	2,6	1,5	2,1	1,4	1,0
Arbetslöshet, (%)	3,5	4,0	3,8	3,6	3,5
Inflation (%)	1,2	1,1	0,1	0,4	1,2

*)Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten P) Prognoser

Källa: ÅSUB, rapport 2016:2

Det allmänna ekonomiska lägets utveckling i Finland

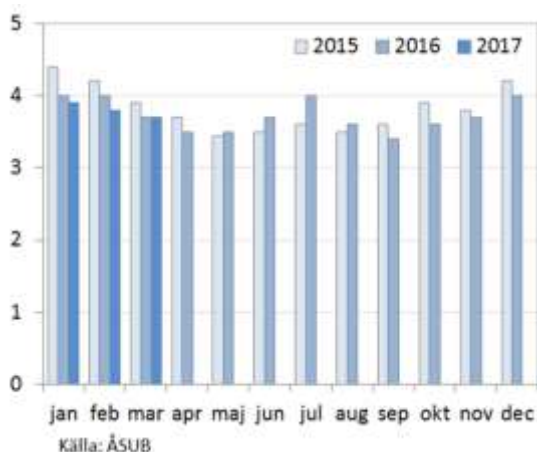
Centrala prognostal

	2013	2014	2015	2016*	2017*	2018*
BNP, md euro	203	205	209	214	219	224
Tjänster, volymförändring, %	-1,4	-0,5	0,8	0,6	0,5	0,9
Industri, volymförändring, %	0,0	-0,5	-2,5	2,1	2,2	2,9
Arbetets produktivitet, förändring, %	0,5	-0,1	0,2	-0,3	-0,5	1,0
Sysselsatta, förändring, %	-1,0	-0,4	-0,4	0,5	0,4	0,5
Sysselsättningsgrad, %	68,5	68,3	68,1	68,7	69,1	69,5
Arbetslöshetsgrad, %	8,2	8,7	9,4	8,9	8,5	8,1
Konsumentprisindex, förändring, %	1,5	1,1	-0,2	0,3	1,3	1,3
Förtjänstnivåindex, förändring, %	2,1	1,4	1,3	1,2	0,8	1,2
Bytesbalans, md euro	-3,3	-2,3	-0,9	-0,5	-0,7	-1,0
Bytesbalans, i förhållande till BNP, %	-1,6	-1,1	-0,4	-0,2	-0,3	-0,4
Korta räntor (3 mån, Euribor), %	0,2	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2
Långa räntor (statens obligationer, 10 år), %	1,9	1,3	0,7	0,4	0,5	0,9
Offentliga utgifter, i förhållande till BNP, %	57,5	58,1	57,7	57,2	56,3	55,6
Skattegrad, i förhållande till BNP, %	43,7	43,9	44,1	44,4	43,2	42,8
Offentliga sektorns finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-2,6	-3,2	-2,8	-2,2	-2,5	-2,0
Statens finansiella sparande, i förhållande till BNP, %	-3,7	-3,7	-3,0	-2,6	2,6	-2,1
Offentliga sektorns bruttoskuld, i förhållande till BNP, %	56,5	60,2	63,6	63,7	65,3	66,1
Statens skuld, i förhållande till BNP, %	44,1	46,3	47,7	47,7	49,2	50,2

* Prognos

Källa: Finlands finansministerium, hösten 2016

Relativt arbetslöshetstal på Åland, månadsvis

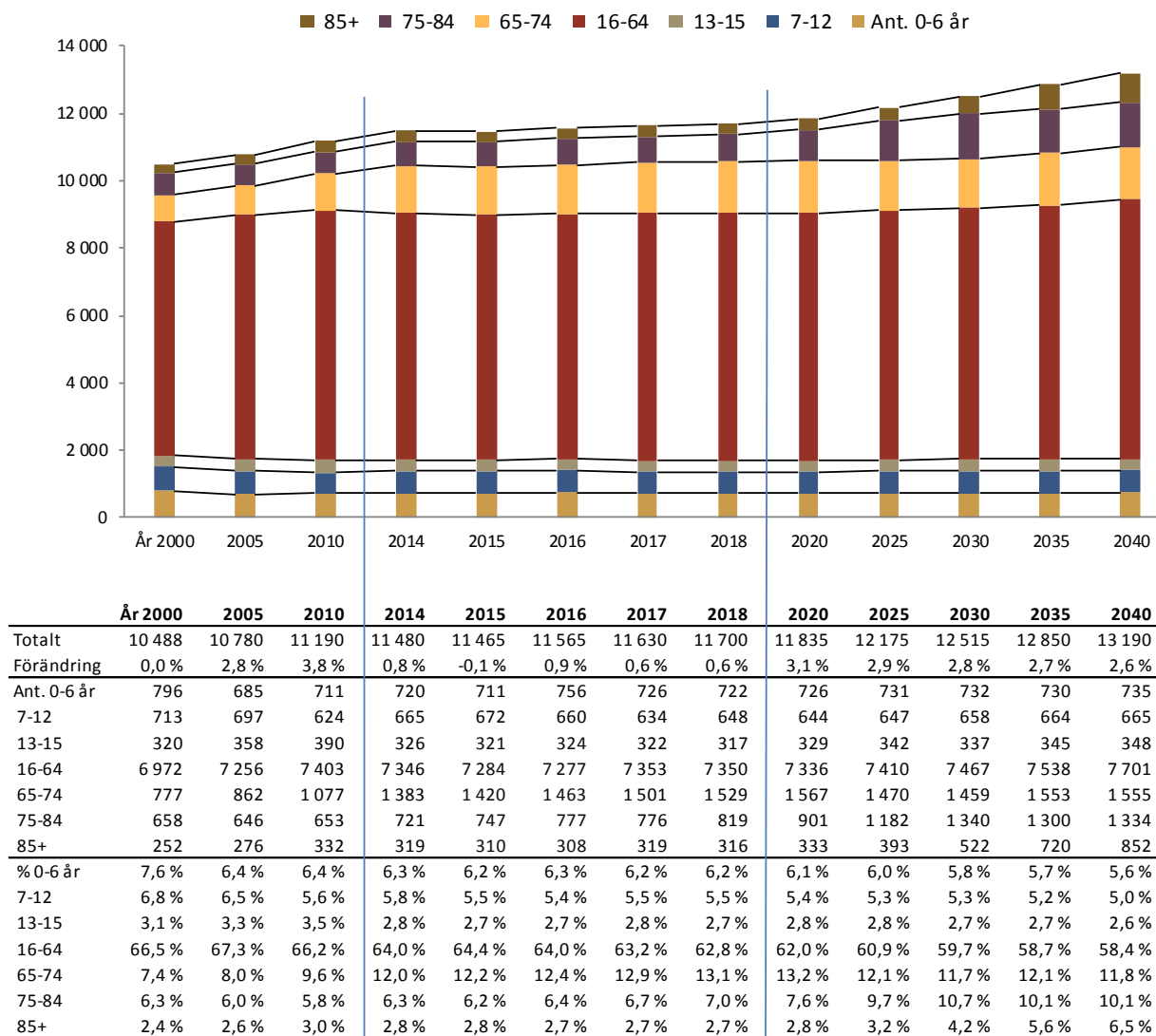
Arbetslöshetstalet låg i januari och februari på 3,9 procent, för att sedan sjunka tillbaka något i mars till 3,8 procent och slutligen 3,7 procent i mars vilket är samma nivå som motsvarande månad senaste året.

Befolkningsutvecklingen på Åland

Långsiktigt är den åländska befolkningsutvecklingen god sedan ett par decennier tillbaka. Sedan 1991 har själva ökningen trendmässigt stigit med fem personer per år. Det innebär att trenden år 2016 låg på en ökning motsvarande drygt 230 personer. Befolkningstillväxten har emellertid varit mycket ojämn. År 2015 kom en "dipp" i befolkningstillväxten från en ökning på 250 individer året innan till 67, den lägsta på två decennier. Därefter kom förra året en nära nog lika stor uppgång då befolkningen ökade med 231 individer.

Mariehamsns befolkning 2000-2016 och prognos 2017-2040

Ekonomisk översikt

Drift;

- Skatteintäkterna från kommunalskatt minskas med 600 000 euro (sänkning med -0,25 %-enheter).
- Intäkterna från allmän fastighetsskatt ökas med 180 000 euro (höjning med +0,10 %-enheter).
- En utlåning till dotterbolaget Mariehamns hamn Ab är budgeterad med 5 milj. euro 2018 och 2,5 milj. euro 2019 genom en nettoränteintäkt på 2 % som är beaktad under resultaträkningens finansiella poster.
- Avkastningskraven för koncernens dotterbolag Mariehamns Elnät Ab (185 000 euro) och Mariehamns Energi Ab (80 000 euro) kvarstår på samma nivå som tidigare år. För FAB Marstad har 200 000 euro budgeterats som återbetalning till stadens kassa från bolagets fria egna kapital.
- Det på Åland införda "konkurrenskraftpaketet" minskar stadens semesterlönekostnader och sociala avgifter med 955 000 euro på årsbasis. I och med detta, i kombination med ökad avdragsrätt, minskar de beskattningsbara förvärvsinkomsterna i kommunalbeskattningen. I jämförelse med ram har skatteintäkterna totalt minskats med 895 000 euro.
- Då reformen för landskapsandelarna planeras träda i kraft 2018 föreslås att i samband med höstens detaljbudgetering så återgår de fördelade landskapsandelarna till nämnderna att budgeteras under finansiering (stadsledning).
- Stadsutvecklingsnämndens anslag ökas med 30 000 euro i förhållande till ram och bygger därtill på intäkter om 30 000 euro i privat finansiering för de utredningar som landskapet anser att behöver tas fram som underlag till delgeneralplanen för Styrso. Ytterligare förväntas administrativa kostnader minska med 20 000 euro.

- Enligt revisorernas rekommendation flyttas medel från drift till investering för infrastrukturnämndens fastighetsunderhåll och reparationer. För bibehållet budgeterat +-0 resultat för fastighetsavdelningen ställs därför ett utökat internt avkastningskrav på 200 000 euro.
- Förutom en kompensation för kostnadsutvecklingen, som även övriga anslag fått, återgår Kultur- och fritidsnämnden till 2016 års nivå. Detta innebär en minskad ram med 20 000 euro.
- Anslaget för byggnadsnämnden bibehålls. Nämnden förväntas öka inkomsterna från byggloven med 26 100 euro.
- VA-avgifterna höjs med 2% som beräknas ge VA-verket 90 000 euro i ökade intäkter.
- Stadskansliets anslag minskas med 25 000 euro p.g.a minskad internhyra.
- Anslaget för socialnämnden ökas med 260 000 euro i förhållande till ram.
- Anslaget för bildningsnämnden ökas med 50 000 euro.

Investering;

- De ekonomiska styrprinciperna under rubriken Investeringar har ändrats till att anslagsbindningsnivån är specifikt bindande för respektive investering i enlighet med hur de fastställs i denna budget.
- Ett anslag för en servicebyggnad på räddningsverket har tagits bort. Den kan åter aktualiseras i samband med 2019 års budget.
- Kultur- och fritidsnämndens förslag till investeringarna "Friidrottsanläggningen på Ytternäs sportfält" och "Konstgräsplanen för fotboll" bildar den gemensamma investeringen "Faciliteter för friidrott och fotboll".

Resultaträkning , belopp i tusen euro	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Verksamhetsintäkter	19 073	17 969	18 135	18 316	18 499
Tillverkning för eget bruk	292	180	182	184	186
Verksamhetskostnader	-67 535	-70 043	-69 939	-71 518	-73 007
Verksamhetsbidrag	-48 170	-51 894	-51 622	-53 018	-54 322
Skatteintäkter	50 943	49 972	50 304	52 188	53 182
Landskapsandelar och kompensationer	6 723	6 644	6 449	6 100	6 100
Driftsbidrag	9 496	4 722	5 131	5 270	4 960
Finansiella intäkter och kostnader	847	725	714	903	1 072
Årsbidrag	10 342	5 447	5 845	6 174	6 032
Planenliga avskrivningar	-4 906	-5 063	-5 845	-5 898	-5 953
Nedskrivningar	0	0	0	0	0
Årets resultat	5 436	384	0	276	79
Ökning (-) eller minskning (+) av fonder	0	0	0	0	0
Årets överskott (underskott)	5 436	384	0	276	79
<i>Interna verksamhetsintäkter</i>	<i>19 127</i>	<i>19 368</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Interna verksamhetskostnader</i>	<i>-19 127</i>	<i>-19 368</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

Finansiering , belopp i tusen euro	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Årsbidrag	10 342	5 806	5 845	6 174	6 032
Ökning av långfristiga lån	0	1 763	2 776	2 420	1 372
Ökn. av långfr. lån för utlåning till dotterbolag	-	-	5 000	2 500	0
S:a ökning av långfristiga lån totalt	0	1 763	7 776	4 920	1 372
Minskning av lån	<u>-3 011</u>	<u>-3 956</u>	<u>-3 956</u>	<u>-3 956</u>	<u>-3 956</u>
Nettoupplåning under året	-3 011	-2 193	3 820	964	-2 584
Amorteringar/återbetalningar från dotterbolag	1 221	1 121	1 321	1 654	1 821
Utlåning till dotterbolag	-	-	-5 000	-2 500	0
Investering	-5 615	-4 734	-6 251	-6 292	-5 269
Likvida medel	7 998	0	0	0	0
Länestock 31 december , exkl utlåning dotterbolag	27 893	26 904	25 724	24 188	21 604
Länestock 31 dec. inkl. utlåning till dotterbolag	-	-	30 724	31 688	29 104

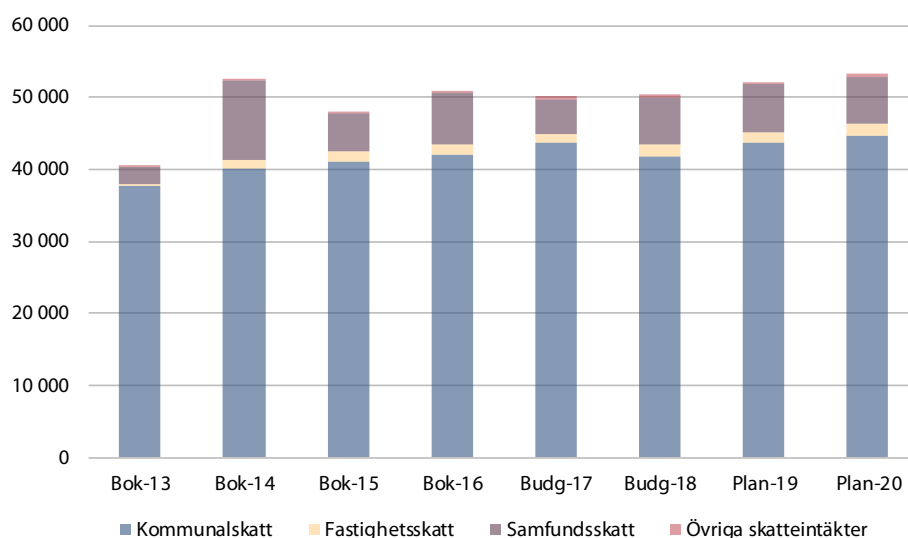
Driftsnetto per anslag, beloop i tusen euro	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Finansiering (stadsledningen)	55 287	53 652	53 400	54 600	55 497
Stadsledningen	-3 636	-5 331	-5 321	-5 408	-5 519
4mbk Pommern (stadsledningen)	-232	-315	-318	-323	-330
Stadsutvecklingsnämnden	-448	-495	-445	-473	-432
Bildningsnämnden	-8 957	-9 334	-9 292	-9 444	-9 638
Kultur- och fritidsnämnden	-4 123	-4 383	-4 348	-4 419	-4 510
Socialnämnden	-27 125	-27 671	-27 927	-28 384	-28 965
Infrastrukturnämnden	-5 623	-5 943	-6 060	-6 190	-6 347
VA-verket (infrastrukturnämnden)	432	363	466	474	483
Byggnadsnämnden	-139	-159	-155	-157	-160
S:a driftsnetto	5 436	384	0	276	79

Mariehamns stads skatteintäkter 2013-20

I budget 2018 och ekonomiplan 2019-20 är Mariehamns stads kommunalskatt sänkt från 17,75 % till 17,50 % Fastighetsskattesatsen Allmän höjs från 0,20 % till samma nivå som för Stadigvarande bostad 0,30 %. Övriga bostadsbyggnader 0,90 %, Allmännyttiga samfund 0,40 % och Kraftverk 0,40 % samt

Obebyggda byggplatser 2,00 % bibehålls på samma nivåer som 2017. I jämförelse med budget 2017 har kommunalskatteintäkterna minskats p.g.a. det på Åland införda "Konkurrens-kraftpaketet". Samtidigt har samfundsskatteintäkterna höjts. I jämförelse med ursprunglig ram 2018 så har skatteintäkterna totalt minskats med 1 158 000 euro.

Mariehamns stads skatteintäkter 2013-20

Belopp i tusen euro	Bok-13	Bok-14	Bok-15	Bok-16	Budg-17	Budg-18	Plan-19	Plan-20
Kommunalskatt	37 741	39 962	41 159	42 106	43 634	41 877	43 744	44 720
Fastighetsskatt	214	1 222	1 242	1 282	1 346	1 457	1 469	1 481
Samfundsskatt	2 445	11 116	5 306	7 244	4 750	6 648	6 648	6 648
Övriga skatteintäkter	269	258	313	311	317	322	327	332
Skatteintäkter totalt	40 669	52 558	48 020	50 943	50 047	50 304	52 188	53 182

Kommunalskatteavdragens förändring mellan 2016 till 2018

	Budget	Kalkyl	Differens
AVDRAG (rikets), belopp i tusen euro	2018	2016	2018 - 2016
Arb.tagarnas försäkringspremier	22 849	17 239	5 610
% av lönerna	10,6	8,2	2,4
Förvärvsinkomstavdraget	14 997	15 132	-135
Övr. avdrag för inkomstens förv.	6 565	5 563	1 002
Pensionsinkomstsvdrag	11 108	10 480	627
% av lönerna	12,4	12,6	-0,2
Grundavdraget	6 534	6 156	378
Avdrag för resekostnader + övriga	7 686	7 692	-6
Sammanlagt	69 737	62 261	7 476
AVDRAG (åländska)	2018**	2016**	
Resekostnadsavdrag	771	747	24
Studielåneavdrag	37	37	0
Sjukdomskostnadsavdrag	2 359	2 170	189
Studieavdrag	301	301	0
			0
Sammanlagt	3 469	3 256	214
			0
AVDRAGEN SAMMANLAGT	73 207	65 517	7 690
Ändring, %	2,5	1,2	1,3

Landskapsandelar och kompensationer

Budgetramarna för landskapsandelar 2018 utgår från landskapsregeringens nya förslag till landskapsandelar. I jämförelse med ram beräknas andelarna minska med 260 000 euro 2018 (5 866 945 euro) och med 610 000 euro till 2019 (5 579 966 euro).

Landskapskompensationer (för uteblivna intäkter från kapitalinkomst- beskattningen och kompensation för "åländska avdrag" är budgeterade till 582 000 euro 2018 och 587 000 euro 2019.

Fastighetsbeskattningen 2016-20

FASTIGHETSSKATTEN SKATTEGRUND, belopp i tusen euro					
BESKATTNINGSVÄRDEN och %	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
Allm.fast.sk% underst.					
mark	41 737	41 737	41 737	41 737	41 737
byggnader	157 175	155 853	150 011	151 511	153 026
Skatte %	0,20	0,20	0,30	0,30	0,30
SKATT	398	395	575	580	584
Byggn.för stadigv.bostad	285 807	286 650	289 516	292 411	295 336
Skatte %	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
SKATT	857	860	869	877	886
Övriga bostadsbyggnader	1 021	1 148	1 159	1 171	1 183
Skatte %	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
SKATT	9	10	10	11	11
Kraftverk/Vind- och solkraftverk	121	1 837	1 856	1 874	1 893
Skatte %	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
SKATT	0	7	7	7	8
Allmännyttiga samfund	126	124	126	127	128
Skatte %	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
SKATT	1	0	1	1	1
Obebyggd byggn.plats	0	332	335	338	342
Skatte %	1,35	2,00	2,00	2,00	2,00
SKATT	0	7	7	7	7
Beskattningsvärden sammanlagt	485 987	487 681	484 740	489 170	493 644
Ändring %	1,6	0,3	-0,6	0,9	0,9
SKALL BETALAS SAMMANLAGT	1 265	1 280	1 469	1 482	1 496
Ändring %	1,8	1,1	14,8	0,9	0,9

REDOVISNING AV FASTIGHETSSKATT					
REDOVISNINGÅR	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
Redovisning för BU-året	1 265	1 280	1 469	1 482	1 496
Skatterätelser / icke infl. skatter	-17	15	12	13	15
REDOVISNINGAR SAMMANLAGT	1 282	1 265	1 457	1 469	1 481

Investeringar år 2018-2020

Investeringar, specifikt bindande Belopp i tusen euro	Avskr. antal år	Total budget	Budget 2018		Plan 2019		Plan 2020		år 2018-20 S:a totalt
			+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	
S:a totalt			2 778	-9 029	1 589	-7 881	742	-6 011	-17 812
<i>Stadsledningen (inkl Pommern):</i>									
Underhåll och utveckling av fibernät	20			-30		-30		-30	-90
Däcket, Pommern	15	-349		-5					-5
Dockan, Pommern	20	-2 020	2 408	-3 395					-987
Investeringsunderhåll, Pommern	15		120	-150	120	-150			-60
S:a Stadsledningen (inkl. Pommern)			2 528	-3 580	120	-180	0	-30	-1 142
<i>Bildningsnämnden:</i>									
Byte av möbler i Övernäs skolas matsal	5			-40					-40
S:a Bildningsnämnden			0	-40	0	0	0	0	-40
<i>Kultur- och fritidsnämnden:</i>									
Omläggning av tennisbana 4 i idrottsparken	20 alt.10			-32					-32
Byte av värmekälla i idrottsparken	10			-32					-32
Faciliteter för friidrott och fotboll	20 alt.10	-1 200		-60	1 469	-2 521	552	-640	-1 200
Förnyelse av bibliotekets hyllsystem	5					-35			-35
Byte av Idrottsparkens traktor	10					-45			-45
Gymnastikredskap till Bollhalla	5					-30			-30
Nytt bibliotekssystem	5						20	-40	-20
Byte av Mariebads inredningsmöbler	5							-40	-40
Grundförbättringar av motionsbanor	20							-30	-30
Byte av VA i idrottsparkens utrymmen	30							-31	-31
Byte av Idrottsparkens bil	10							-30	-30
S:a Kultur- och fritidsnämnden			0	-124	1 469	-2 631	572	-811	-1 525
<i>Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket:</i>									
Nya bostadsområden och projekteringar									
Enslinjen och Lejdargränd	20	-570				-320		-250	-570
Nya bostadsområden	20	-1 880		-400		-415		-1 065	-1 880
Projekteringar	20			-50		-50		-100	-200
Reinvesteringar									
Godbyvägen, södra/Centrum	20	-1 150				-650		-500	-1 150
Reinvesteringar, plan	30 alt.20	-2 600		-1 000		-400		-1 200	-2 600
Enskilda projekt									
Transportbil	10			-35		-35		-35	-105
Ambulans	10						170	-170	0
Sky-lift	10		250	-750					-500
Strandnäs skola södra, nytt vattentak	40					-300			-300
Övernäs skola 1-6, ny ventilation	10					-900			-900
Ålandsvägen	20	-3 000		-1 900					-1 900
Algots gränd	20			-100					-100
GC-vägar och gångstigar	20			-100		-100		-100	-300
S:a Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket			250	-4 335	0	-3 170	170	-3 420	-10 505
<i>Infrastrukturnämnden, VA-verket:</i>									
Nya bostadsområden									
Lejdargränd	30					-50			-50
Nya bostadsområden	30	-800				-400		-400	-800
Reinvesteringar									
Reinvesteringar, plan	30	-2 850		-950		-950		-950	-2 850
Enskilda projekt									
Ceders Pumpstation	30					-500			-500
Stamavlopp	30							-400	-400
S:a Infrastrukturnämnden, VA-verket			0	-950	0	-1 900	0	-1 750	-4 600

Personal

Staden behöver fortsättningsvis värna om och stärka sitt anseende som en attraktiv arbetsgivare för att attrahera de kompetenser som staden behöver både då det gäller att behålla och att rekrytera personal. De unga som är på väg in i arbetslivet vill ha ett självständigt arbete med coachande ledarskap och en arbetsgivare som har en bra personalpolicy, en tydlig vision och tydliga värderingar och som tar ett samhällsansvar.

Stadens personalstyrka uppgick år 2016 till 647,88 förverkligade årsarbeten (åa) 1) där frånvaro var avdraget. 74 % var kvinnor och 26 % var män.

	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
Pensionsavgångar	24	29	43	25	25	22	22

*) Uppskattning

Under de kommande åren kommer alltså personalomsättning totalt att vara ca 40 personer/år, vilket innebär förändringar inom organisationen och förändringar i arbetsgruppernas dynamik. I detta sammanhang behöver staden fokusera på både kontinuitet och framåtblickande. Vid nyrekryteringarna är det viktigt med ett väl genomtänkt system för kompetensöverföring samtidigt som rekryteringen anpassas till både rådande förhållanden och kommande behov.

	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
% av lönesumman	0,6	0,6	0,7	0,8	1,0	1,0	1,0

*) Uppskattning

Hälsa

Det åländska samhället står sannolikt inför stora förändringar och även inom organisationen finns det ständiga behov av förbättringar och därmed förändring. Vid genomförande av förändringar är

I medeltal 17 personer har under föregående år avgått pga. arbete hos annan arbetsgivare eller annan liknande orsak. Personalomsättningen av denna anledning antas fortsätta i samma omfattning. Därtill slutar ett antal medarbetare pga. att de går i pension. Pensionsavgångarna kommer under närmaste år fortsättningsvis att vara många.

1) $\text{Årsarbete}/\text{åa} = \text{sysselsättnings\%}/100 \times \text{anställningstid i månader}/12$

Kompetensutveckling

Målsättningen har under flera år varit att använda minst 1 % av den totala lönesumman till kompetensutveckling men förverkligandet visar på 0,6-0,7 %. Ökade satsningar på kompetensutveckling bör göras.

det viktigt att förstå hur de påverkar personalen, vår viktigaste resurs. Ett tryggt och respektfullt arbetsklimat ger goda förutsättningar för kreativa och effektiva medarbetare. Ovetskap om förändringarna och avsaknad av påverkningmöjligheter ger motsatt effekt och kan bidra till en sämre hälsa.

År	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
Sjukfrånvaro%	4,51	5,02	4,75	4,25	4,00	4,90	4,9
Förebygg. hälsovård euro/åa	37,05	34,42	37,58	39,00	40,00	41,00	42,00
Sjukvård euro/åa	69,46	34,53	70,46	68,50	67,50	66,50	65,50
Personalförmåner euro/åa	55,27	66,47	63,44	65,00	65,00	65,00	65,00
Antal arbetsolycksfall	46,00	28,00	49,00	45,00	40,00	35,00	30,00

*) Uppskattning

För sjukfrånvaron är målsättningen att småningom komma till 3,5 %. Ett gott värde på sjukfrånvaron ligger mellan 2 och 4 %. Det omfattande hälsoprojekt för den fysiska, psykiska och sociala hälsan som startades våren 2017 får en fortsättning år 2018. Tillsammans med företagshälsovården vidtas åtgärder för att överföra kostnader från sjukvård till förebyggande hälsovård.

Målsättningen för arbetsolycksfall är 0. Arbeta för att minska antalet arbetsolyckor behöver göras på alla plan även om inga allvarliga olyckor rapporterats de senaste åren.

Tidsplan för planering och utbyggnad av Mariefhamn

	Område	Status 2017	2018	2019	2020
1	Rönnerbergs torg bostadsvåningshus 140-170 lägenheter	Förslag till stadsplaneändring	Projektering	Utbyggnad	
2	Södra Lillängen 23 egnahemstomter och 6 kedjehustomter	Förslag till stadsplan	Projektering Utbyggnad		
3	Delgeneralplan över centrum inkl. Österhamn	Förslag till delgeneralplan			
4	Svinö 275 egnahemstomter och 1 höghustomt			Utkast till delgeneralplan	Förslag till delgeneralplan
5	Bostadsö i Slemmern			Utvecklingsstudie	
6	Sveden ca. 30 egnahemstomter	Framtagning av underlag	Utkast till stadsplaneändring	Förslag till stadsplaneändring	
7	Kasberget omplanering till radhus		Förslag till stadsplaneändring		
8	Apalängen egnahem och våtmark		Utkast till stadsplan	Förslag till stadsplan	
9	Styrsö		Framtagning av underlag	Utkast och förslag till delgeneralplan	
	Tidtabellen påverkas av ev. besvär på planförslag.				

Stadsledningen

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

I stadsledningens budget ingår de kollegiala organen centralvalnämnden, stadsfullmäktige, revision, stadsstyrelse och äldreråd. Stadsdirektörens och stadsledningens uppgift är att bereda ärenden till stadsfullmäktige/stadsstyrelse, verkställa beslut, leda stadens förvaltning, ekonomi, personal, informationsteknik, närings- och bostadsfrågor, miljöfrågor, externa relationer samt handha annan centraliserad service som specificeras av beslutande organ.

Stadsfullmäktige och stadsstyrelsen skall inom den kommunala självstyrelsen sträva efter att främja kommuninvånarnas välfärd och en ekonomisk och ekologisk hållbar utveckling inom kommunen.

Stadsdirektören och stadsledningens stads-, finans-, personal- och stadsarkitektkansli skall administrera, utveckla och leda stadens förvaltning.

Driftsbudget

Stadsledningens ram 2018 är totalt 5 346 000 euro.

Stadskansliet

Stadskansliets budgetram för 2018 uppgår till 2 248 000 euro vilket möjliggör för stadskansliet att fortsätta bedriva verksamhet på samma nivå som tidigare. Avsikten är att stadskansliet år 2018 fullt ut skall sköta kanslistödet även för stadsarkitektkansliet.

Inför verksamhetsåret planeras en uppgradering av stadens ärendehanteringssystem vilket skapar förutsättningar för att under 2018 fokusera på utveckling av stadens förvaltningsrutiner. I bruktagningen underlättar även anpassning till EU:s dataskyddsförordning som träder i kraft i maj 2018 och då ersätter den nuvarande personuppgiftslagen. Frågan om e-identifiering förväntas inför 2018 ha fått en lösning på Åland som möjliggör utveckling av digitala kontaktytor.

Under 2018 administrerar stadskansliet ett val, presidentvalet med första valomgång i januari.

Avsikten är att staden inför året skall ha lämnat in en ansökan om att få vara värd för Tall Ships Race 2021. Beslut om värdstäder fattas i början av 2018.

Inför året skall stadens miljömål ha reviderats.

Stadskansliets allokering av personresurser är i övrigt i hög utsträckning beroende av den politiska agendan. Inte minst frågan om eventuell reform av kommunstruktur och därmed sammanhängande övriga frågeställningar förväntas fortsättningsvis påverka arbetet.

Finanskansliet

Finanskansliets ram 2018 är 1 462 000 euro.

Vidare utveckling och implementering av budgetuppföljning- och bokslutsfunktionalitet kommer att fortsätta i programvaran Hypergene, bl.a. i samband med bokslutet 2017 inkludera funktionen för riskkartläggning.

En programvara för åtkomst till stadens samtliga avtal, delvis hämtade från andra system, tas i bruk.

Implementeringen av elektroniska fakturor/fakturerings fortsätter och den interna fakturerings digitaliseras.

För samtliga upphandlingar används det gemensamma upphandlingsverktyget e-Avrop.

En övergripande digitaliseringsstrategi för staden utarbetas i syfte att förbättra stadens digitala processer. Samordningen i förverkligandet av strategin sker i egen regi och som köp av tjänst. Exempel på processer som bör beaktas är s.k. molntjänster, mobil teknik och analysverktyg av digital information som kan användas av både anställd som kommuninvånare.

En färdigställd upplåningsstrategi implementeras fullt ut från årets början.

Personalkansliet

Personalkansliets ram för år 2018 är 1 636 000 euro netto efter en minskning på 22 000 euro på grund av minskad semesterpenning. Totala kostnaderna uppgår till 7,2 milj. euro, av dessa är 5,2 milj. euro kostnader för kost- och lokalservice som i sin helhet debiteras förvaltningarna.

Från början av året tas ett nytt löne- och HR-system i bruk. Funktioner som i första hand digitaliseras är anställning och arbetsavtal samt frånvarohantering. Vid genomförandet analyseras de interna processerna för dessa funktioner.

En medarbetarenkät genomförs i årsskiftet 2017-18 enligt samma modell som den som gjordes år 2015 för att jämförelser ska kunna göras. Utifrån resultatet fortsätter förbättringsarbetet i förvaltningarna under ledning av och med stöd från personalkansliet.

En reviderad jämställdhetspolicy torde godkännas under år 2017. Arbetet med att genomföra i policyn upptagna åtgärder fortsätter under året. Ur den lönejämförelse som gjorts i samband med utarbetande av planen framgår att jämställda löner kan uppnås med en insats på 470 000 euro. I budgetförslaget finns beaktat 40 000 euro för lönejusteringar emedan budgetramen inte ger möjlighet till högre belopp.

Hälsoprojektet, som startade våren 2017, fortsätter.

Inom Kostservice har ekologisk mjölk upphandlats och kött upphandlas år 2017. Avtalet gällande skafferi- och torrvaror går ut på våren 2018, varvid en ny upphandling är aktuell. I upphandlingarna beaktas stadens målsättning om 50 % ekologiska matvaror senast år 2020. För en jämn kvalitet på producerade måltider tas ett program för gemensamma recept, näringsberäkning och lageruppföljning i bruk i alla kök. Skolköken dimensioneras.

Inom Lokalservice kommer 94 % av personalen att ha en grund- eller yrkesutbildning inom lokalvård som en följd av ett långsiktigt arbete med läroavtalsutbildningar och högre krav vid rekryteringar. En upphandling av städmaterial pågår år 2017, vilket kommer att medföra konkurrenskraftiga priser och produkter som uppfyller strikta miljökrav. Ett system för kvalitetsuppföljning utvecklas.

Investeringsbudget

Stadskansliet

Som investeringsunderhåll (främst elsanering) budgeteras 30 000 euro årligen 2018-19.

För både Pommerns däck och docka ombudgeteras medel till 2018.

Finanskansliet

För underhåll och utveckling av stadens fiberförvaltningsnät budgeteras årligen 30 000 euro under perioden 2018-20.

Investeringar, specifikt bindande Belopp i tusen euro	Avskr. antal år	Total budget	Budget 2018		Plan 2019		Plan 2020		år 2018-20 S:a totalt
			+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	
<i>Stadsledningen (inkl Pommern):</i>									
Underhåll och utveckling av fibernät	20			-30		-30		-30	-90
Däcket, Pommern	20	-349		-5					-5
Dockan, Pommern	20	-2 020	2 408	-3 395					-987
Investeringsunderhåll, Pommern	15		120	-150	120	-150			-60
S:a Stadsledningen (inkl. Pommern)			2 528	-3 580	120	-180	0	-30	-1 142

Stadsledning	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	6 435	6 596	
Försäljningsintäkter	107	67	
Avgiftsintäkter	3	2	
Understöd och bidrag	258	155	
Övriga intäkter	165	180	
Interna verksamhetsintäkter	6 435	6 193	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-10 262	-11 749	
Personalkostnader	-5 547	-6 556	
Löner och arvoden	-4 290	-5 172	
Lönebikostnader	-1 258	-1 384	
Pensionskostnader	-1 063	-1 066	
Övriga lönebikostnader	-195	-318	
Köp av tjänster	-2 115	-2 660	
Material, förnödenheter och varor	-1 435	-1 540	
Understöd	-30	-30	
Övriga verksamhetskostnader	-45	-182	
Interna verksamhetskostnader	-765	-781	
därav internhyra	-346	-342	
därav kost- och lokalservice	-66	-69	
därav IT-kostnader	-164	-166	
Verksamhetsbidrag	-3 501	-5 153	
Driftbidrag	-3 501	-5 153	
Årsbidrag	-3 501	-5 153	
Planenliga avskrivningar	-134	-178	
Årets resultat	-3 636	-5 331	-5 321
<u>INVESTERING</u>			
Inkomster	1 588	0	
Utgifter	-3 823	-247	
S:a investering	-2 235	-247	-30

4mbk pommern	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetskostnader	-196	-252	
Köp av tjänster	0	-18	
Understöd	-192	-200	
Interna verksamhetskostnader	-4	-34	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetsbidrag	-196	-252	
Driftbidrag	-196	-252	
Årsbidrag	-196	-252	
Planenliga avskrivningar	-37	-63	
Årets resultat	-232	-315	-318
<u>INVESTERING</u>			
Inkomster	213	4 016	
Utgifter	-266	-5 924	
S:a investering	-53	-1 909	-1 022

Finansiering (stadsledning)	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	2 918	2 379	
Övriga intäkter	945	400	
Interna verksamhetsintäkter	1 973	1 979	
Verksamhetskostnader	-7	0	
Övriga verksamhetskostnader	-7	0	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetsbidrag	2 910	2 379	
Skatteintäkter	50 943	49 972	
Kommunalskatt	42 106	43 634	
Fastighetsskatt	1 282	1 346	
Samfundsskatt	7 244	4 750	
Övriga skatteintäkter	311	242	
Landskapsandelar och kompensationer	587	576	
Driftbidrag	54 440	52 927	
Finansiella intäkter o kostnader	847	725	
Ränteintäkter	880	803	
Övriga finansiella intäkter	273	310	
Räntekostnader	-260	-324	
Övriga finansiella kostnader	-46	-64	
Årsbidrag	55 287	53 652	
Årets resultat	55 287	53 652	53 400
<u>INVESTERING</u>			
Inkomster	102	0	
Utgifter	-25	0	
S:a investering	77	0	0

Stadsutvecklingsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Nämnden handhar de uppgifter som utgör de fysiska förutsättningarna för stadsutvecklingen. Nämnden/stadsarkitektkansliet avger utlåtanden och stadsarkitektkansliet tar fram nödvändiga utredningar och informerar allmänheten om aktuella stadsplaneringsfrågor. Stadsutvecklingsnämndens verksamhet handhas av stadsarkitektkansliet.

Nämndens verksamhetsidé är att med utgångspunkt i den befintliga stadens gestalt och förstärkta identitet förtäta bebyggelsen på ett attraktivt och stadsmässigt sätt. Eftersom staden är i ständig förändringsprocess måste stadsplanerna ses över kontinuerligt.

Detaljplaneringen utgör verksamhetens tyngdpunkt samtidigt som arbetet fortgår med översiktliga utvecklingsplaner.

Nämnden strävar till social, ekonomisk, kulturell och miljömässig hållbarhet.

Omvärldsanalys

Stadsplanering syftar till en god framförhållning när det gäller utbud av bostadstomter och beredskap för företagsetablering. På stadens mark finns det för tillfället en reserv på elva färdigplanerade våningshustomter och femton lediga egnahemstomter. Under 2017 färdigställs stadsplanen för Rönnebergs torg med ett beräknat tillskott på ytterligare minst 140 bostäder i flervåningshus. Planen ska möjliggöra även olika typer av gruppboende antingen för studerande eller äldre med tillgång till gemensamma faciliteter. Nybyggda våningshus med dagens krav på tillgänglighet ger staden beredskap att möta ökningen av äldre åldersgrupper och deras behov att kunna bo hemma allt längre.

När det gäller utbud av egnahemstomter kommer stadsplanen för Södra Lillängen ge 23 nya egnahemstomter och sex tomter för kedjehus, sammanlagt 41-59 bostäder. Tomterna planeras vara tillgängliga 2019 förutsatt att stadsplanen träder i kraft 2017. Stadsplaneändringen av stadsdelen Sveden med potential för ca.30 nya egnahem i innerstaden har påbörjats.

Processen med en delgeneralplan för Mariehamns centrum inleddes 2015. Planen beräknas ta tre år i anspråk. Ett utkast till delgeneralplanen har tagits fram och samrådsprocessen är genomförd. I detta

skede är det oklart hur mycket justeringar krävs inför framtagning av planförslaget. En utdragen planprocess har som konsekvens att budgetmedel för konsekvensutredningar över planförslag behöver beviljas för 2018.

Stadsutvecklingsnämnden har i samband med en fullmäktigemotion om planering av småhustomter föreslagit en planändring av stadens bostadsvåningshustomter vid Kasberget till egnahem eller radhus. Stadsplanen som är tolv år gammal har inte realiserats och kunde ses över under 2018.

Apalängen, området öster om Svibyvägen som sträcker sig till havsstranden är fortfarande oplanerat. Där kunde planeras ett trettiotal egnahemstomter och parkområden på privat och stadens mark vid Svibyvikens. Området ansluter sig direkt till studentbostadstomten vid rondellen som inte kommer att bebyggas och kunde planeras samtidigt med Apalängen. Stadsplanen kräver en miljöutredning och kunskaper om våtmarksplanering.

Framtagning av förslag till delgeneralplan för Styrso görs under 2019. Under 2018 tas underlagsmaterial fram med hjälp av privat finansiering.

Stadsfullmäktige gav stadsutvecklingsnämnden i uppdrag att under 2018 ta fram en utvecklingsstudie över bostadsön i Slemmern. Stadsutvecklingsnämnden flyttar utvecklingsstudien till 2019. Bostadsön skulle erbjuda ny byggnadsmark för boende i nära anslutning till stadscentrum.

Delgeneralplanarbetet för Svinö holme kan inledas 2019 förutsatt att budgetmedel för konsultarvoden på 50 000 euro beviljas utanför ramen för 2019.

Driftsbudget

Utanför den ordinarie driftsramen för 2018 bör budgetmedel på 30 000 euro beviljas för konsekvensutredningar över delgeneralplanförslaget för centrum. 20 000 euro för konsultanslag för framtagningen av Apalängens stadsplan finansieras genom minskade administrativa kostnader och 30 000 euro för framtagning av underlagsmaterial för en delgeneralplan för Styrso under förutsättning att privat finansiering ordnas.

Stadsutvecklingsnämnden	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	31	31	
Avgiftsintäkter	31	31	
Övriga intäkter	0	0	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-465	-521	
Personalkostnader	-293	-297	
Löner och arvoden	-229	-232	
Lönebikostnader	-64	-66	
Pensionskostnader	-50	-50	
Övriga lönebikostnader	-14	-16	
Köp av tjänster	-78	-126	
Material, förnödenheter och varor	-5	-12	
Understöd	-4	-4	
Övriga verksamhetskostnader	-10	-1	
Interna verksamhetskostnader	-82	-82	
därav internhyra	-39	-38	
därav IT-kostnader	-21	-21	
Verksamhetsbidrag	-472	-490	
Driftbidrag	-472	-490	
Årsbidrag	-472	-490	
Planenliga avskrivningar	-7	-5	
Årets resultat	-448	-495	-445

Byggnadsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Verksamheten är lagstadgad och närmare beskriven i plan- och bygglagen och -förordningen. Byggnadsnämnden ska övervaka byggandet med hänsyn till det allmänna intresset och kontrollera att antagna planer följs, behandla ansökningar om bygglov och andra tillstånd, övervaka att gällande bestämmelser och givna tillstånd följs och att underhållet av byggnader sköts samt ansvara för att rådgivning i byggnadsfrågor ordnas i kommunen. Nämnden rapporterar byggnads statistik och tillhandahåller uppgifter om fastigheter och bestämmelser som berör dessa. Byggnadsinspektionen är byggnadsnämndens berednings- och verkställighetsorgan.

Omvärldsanalys

Budgeten utgår ifrån att byggandet fortsätter i stort sett oförändrat.

Driftsbudget

Av personalresursen (4) har p.g.a. byggnadsinspektörens deltidspension 50 % utnyttjats endast 3,5. Hösten 2017 utökas denna till 4, vilket innebär ökade personalkostnader.

I ekonomiplanen för år 2018 är den tidigare driftsramen p.g.a. lägre kostnader för sociala avgifter och semesterpremier sänkt till 155 000 euro. För att täcka de ökade personalkostnaderna

och kunna inrätta e-tjänsten över nätet erfordras en utökning av ramen med 26 100 euro (varav 6 700 för e-tjänsten) till 181 100 euro.

Anslaget för byggnadsnämnden bibehålls. Nämnden förväntas öka inkomsterna från byggloven med 26 100 euro.

Byggnadsnämnden	Bok16	Bud17	Bud18
RESULTAT			
Verksamhetsintäkter	101	100	
Försäljningsintäkter	1	2	
Avgiftsintäkter	100	98	
Övriga intäkter	0	0	
Interna verksamhetsintäkter	1	0	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-241	-259	
Personalkostnader	-196	-215	
Löner och arvoden	-153	-169	
Lönebikostnader	-43	-45	
Pensionskostnader	-34	-35	
Övriga lönebikostnader	-10	-11	
Köp av tjänster	-14	-16	
Material, förnödenheter och varor	-4	-4	
Övriga verksamhetskostnader	0	0	
Interna verksamhetskostnader	-27	-24	
därför internhyra	-16	-13	
därför IT-kostnader	-7	-7	
Verksamhetsbidrag	-139	-159	
Driftbidrag	-139	-159	
Årsbidrag	-139	-159	
Årets resultat	-139	-159	-155

Socialnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Social service

Socialvårdens syfte är att med olika typer av social service och understöd främja och upprätthålla enskild persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand. Särskild vikt läggs vid kvaliteten på servicen samt på rättsskyddet. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en god och effektiv socialservice som främjar individens förmåga att klara sig själv.

Barnomsorg

Barnomsorgen bidrar till att barnen får goda uppväxtvillkor i en trygg och stimulerande miljö i sådan form och omfattning som barnfamiljernas situation kräver. I samarbete med vårdnadshavare erbjuder barnomsorgen barnen möjlighet till allsidig utveckling utifrån deras ålder och individuella behov. För barn med särskilda behov ska finnas resurser för extra stöd. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla ett tillräckligt antal barnomsorgsplatser av god kvalitet.

Äldreomsorg

Äldreomsorgen erbjuder service som stöder de äldres självständiga livsföring i eget hem. Utgående från invånarnas behov och gällande lagstiftning erbjuder äldreomsorgen även effektiverat serviceboende och institutionsboende. Utgångspunkten är att staden skall tillhandahålla en kvalitativt god äldreomsorg på rätt vård- och omsorgsnivå.

Omvärldsanalys

Frågan om kommande kommunstruktur har precis nått en lösning medan KST-reformen har skjutits fram ytterligare 1 1/2 år. Svårigheten att planera och utveckla såväl innehåll som utrymmen kvarstår därmed.

Konkurrenskraftsavtalets verkliga effekter kan utläsas först efter år 2017, då det står klart i hurdan utsträckning personalen de facto har omvandlat semesterpenningen till ledighet alternativt tagit ut den i pengar och huruvida resultatet överensstämmer med den kalkylerade minskningen i budgeten. Inom den sociala sektorn finns å ena sidan många lågavlönade yrken där semesterpenningen har utgjort ett välkommet, extra tillskott. Å andra sidan finns också fysiskt tunga yrken där extra ledighet har bidragit till personalens välmående. Särskilt inom äldreomsorgen där vikarieanslagen tidigare har

överskridits ter sig den minskade personalbudgeten orealistisk.

Hur minskningen av landskapsandelarna, som under förra mandatperioden fördes in i socialnämndens egen budget, ska kompenseras är oklart. Landskapsandelarna utgör i dagsläget dryga 3 milj. euro i sektorns budget. Beträffande aktuella lagstiftningsreformer inom sektorns verksamhetsområden finns ännu ingen klarhet om tidtabell, innehåll eller eventuell inverkan på budgeten.

Överlag har arbetets karaktär i den sociala sektorn förändrats och ökat i komplexitet i takt med samhällets allmänna utveckling. Internationella frågor, avtalsrätt, upphandlingar och en allt högre grad av juridik ställer nya och högre krav. Befintlig personalstyrka och -struktur samt behörighetskrav svarar inte alltid längre mot de nya kraven. Medel för inrättande av en ny tjänst inom socialservice samt medel för juridisk konsultation behöver därför upptas i budgeten.

Den sociala sektorn har under de senaste fem åren effektiverat och slimmat sin organisation beträffande antalet chefer och allmän administration. Mängden arbete har dessvärre inte minskat i motsvarande grad. All förändrad lagstiftning den senaste tiden har inneburit mera och större rättigheter för klienterna samtidigt som det oftast också har medfört utökad administration. Politiska motioner, initiativ, avtal, planer och utredningar och arbetsgrupper kräver allt större utrymme och arbetsinsatser. Det kan i dagsläget skönjas en obalans mellan den politiska organisationens eventuella förväntningar och den administrativa organisationens faktiska möjligheter att uppfylla desamma.

Driftsbudget

Att inför år 2018 få all service att rymmas inom den givna ramen lyckas inte utan att sänka på servicenivåer eller skära i servicen. Vilken service staden skall tillhandahålla för sina invånare och hur hög servicenivån skall vara är däremot en politisk fråga.

Socialservice

Inom social service råder fortfarande oklarhet beträffande det framtida KST, vilket i dagsläget försvårar planering och utveckling av verksamheten. Reformen är framskjuten med 1 1/2 år. Den framtida kommunstrukturen, när den blir verklighet, kommer också att påverka avdelningens arbete emedan det i dagsläget finns avtal med samtliga 15 kommuner som behöver omförhandlas med de eventuella nya

kommunerna. Många lagstiftningsfrågor är fortsättningsvis också öppna.

I väntan på kommande KST har socialserviceavdelningen hållit an beträffande utökade tjänster och service de senaste åren. Detta har medfört att arbetssituationen på avdelningen har varit mycket ansträngd. I och med att KST skjuts fram ytterligare i tidtabell fungerar detta inte längre. Avdelningen behöver utökas med en heltidstjänst för att det löpande arbetet skall fungera.

Den kostnadsfria juridiska konsultationen som stadens sociala sektor tidigare har haft tillgång till via Ab Det finlandssvenska kompetenscentret, där staden är delägare, har utgått. Av den anledningen är det nödvändigt att medel i budgeten upptas för juridisk konsultation.

Tallbackens beläggning har ökat under de senare åren och det befintliga köket är för litet. Under 2018 behöver köket byggas om, vilket medför kostnader som inte finns beaktade i befintlig ram. I samband med renovering torde det bli aktuellt att även byta ut en del inventarier.

Bland köptjänsterna finns Ålands Omsorgsförbund kf som står för merparten, knappa 5 milj. euro. Kostnadsutvecklingen i förbundet är inte alldeles enkel att påverka. Barnskyddets och handikappservicens kostnader är svåra att förutspå, men särskilt barnskyddets kostnader har ökat på den senaste tiden.

Bland understöden är utkomststödet delvis förknippat med sysselsättningsläget och den allmänna situationen i samhället, där man möjligtvis kan förvänta sig en positivare utveckling framöver. Förändringen i lagen om stöd för närståendevård är däremot svårare att förutspå. I fall alla klienter utnyttjar sin lagstadgade rätt till ledighet kommer budgetmedlen inte att räcka på långt när.

Nästa grupp kvotflyktingar torde anlända under hösten 2018. Detta medför ökade kostnader i form av utkomststöd och tolktjänster, men samtidigt intäkter i motsvarande grad i form av statliga ersättningar.

Största delen av avdelningens service är lagstadgad, även om det inte alltid är fråga om subjektiva rättigheter. Att finansiera servicen utan att utöka ramen blir svårt. Ökade försäljningsintäkter på Tallbacken har under några år bidragit till att sektorn har kunnat hålla budgeten totalt sett. Det vore vanskligt att förlita sig på det i framtiden utan någon framförhållning

för att även motsatsen kan inträffa. Förvisso är somliga serviceformer inom till exempel handikappservice och närståendestöd anslagsbundna och kan avslutas då pengarna tar slut. Huruvida detta är bra och försvarbart på längre sikt är svårare att sja om. Missbrukarvårdens institutionsvård är inte lagstadgad, det är inte Fältarna eller stödet till Pelaren heller för att nämna några, samtidigt som såväl Fältare som Pelaren har befäst sina ställningar som goda aktörer gällande förebyggande arbete. Att inte uppta medel i budgeten för missbrukarvårdens institutionsvård kan å andra sidan leda till högre kostnader i slutändan. Fältarna håller i dagsläget en hel del lektioner i stadens grundskolor, vilket torde ge en ren inbesparing inom bildningssektorn. Inför 2018 föreslås att bildningssektorn börjar betala för denna interna service.

Barnomsorgen

Barnomsorgslagen ses över i landskapsregeringen och det föreslås att taxan skall höjas. Staden tar i dagsläget inte ut den lagstadgade avgiften, vilket medför att avgiftsintäkterna är lägre än vad de kunde vara.

Barnomsorgsavgiften bibehålls på 2016 och 2017 års nivå.

Hemvårdsstödet enligt den nya lagen har blivit betydligt dyrare än beräknat, något som inte är beaktat i den befintliga ramen. Hemvårdsstödet medför dessutom en oförsvarbart stor administration, då så gott som samtliga kunder behöver personlig rådgivning för att kunna förstå vilka delar de har möjlighet att ansöka om och när.

I takt med att staden har byggt nya daghem har man kunnat stänga små och mindre ändamålsenliga enheter. Dock bedrivs daghemsverksamhet ännu i några äldre fastigheter där eventuella renoveringsbehov och kostnader är svåra att förutspå och beräkna.

Barnomsorgen fortsätter arbetet med giftfria daghem, installerandet av kodlås och användningen av lärplattformen Unikum. Vidare fokuserar man på den pedagogiska planeringen och dokumentationen samt på jämställdhetsarbetet.

Äldreomsorgen

Inom äldreomsorgen, som är den personaltätaste avdelningen, har vikariekostnaderna överskridit de senaste åren. Inför 2018 har dessutom ramen minskats som en följd av konkurrenskraftsavtalet. Det är inte realistiskt att tro att vikariekostnaderna kommer att minska så mycket.

Förändringarna i lagen om stöd för närståendestöd är svåra att förutspå. I fall alla klienter utnyttjar sin lagstadgade rätt till ledighet kommer budgetmedlen inte att räcka på långt när.

Om budgetramen vidblir den fastställda finns inget annat råd för förvaltningen än att ändra på personaldimensioneringen grunden inom äldreomsorgen. Med tanke på att staden i dag har en hög personaldimensionering, delvis högre än rekommenderat, är detta möjligt utan att för den skull försämra eller äventyra omsorgen och tryggheten för de äldre. Förändringen behöver dock planeras noggrant och även vara förankrad politiskt.

Under år 2018 kommer en institutionsavdelning att behöva ändras till effektiviserat serviceboende för att bättre motsvara behov och rekommendationer. Förändringen görs successivt under år 2018 för att träda i kraft fullt ut 1.1.2019.

Under året kommer äldreomsorgen att ta i bruk nyckelfri hemtjänst och utveckla äldreomsorg på distans. Det utvecklingsarbete som påbörjades under 2017 gällande nya arbetssätt, attityder och inställning till arbetet kommer att följas upp nästa år.

Översynen av Odalgårdens fastighet fortgår under året.

För att få ned driftkostnaderna kan sålunda personaldimensioneringen ändras. Vidare finns inom äldreomsorgen också stödformer som inte är subjektiva rättigheter, såsom färdtjänst för äldre och andra stödtjänster. Att dra in denna service kan å andra sidan försvåra för de äldre att bo hemma så länge som möjligt. Också närståendestödet är anslagsbundet och kan avslutas då pengarna tar slut, men detta kan i värsta fall innebära en större efterfrågan på boendeplatser, vilket i sin tur är mera kostsamt än själva närståendestödet.

Ekonomiplan 2019 - 2020

Med hänvisning till såväl landskapsregeringens kommunreform som framtida KST måste det

finnas beredskap att omförhandla gällande avtal respektive agera värdkommun för alternativt hela Åland eller delar av landskapet i linje med de beslut som respektive kommuner fattar gällande KST. Ett utökat värdkommunskap innebär ett omfattande arbete i och med att avtal skall ingås, kostnadsfördelningar göras samt utrymmen och personalresurser planeras.

En ombyggnad av Odalgårdens lägenheter är preliminärt planerad till år 2020. I samband med ombyggnaden bör man räkna med att det tillkommer extra utgifter utöver förhöjd internhyra.

Förutsatt att det inte inträffar något oväntat med de befintliga daghemmen är nästa nya daghem preliminärt planerat till år 2021.

Socialnämnden	Bok16	Bud17	Bud18
RESULTAT			
Verksamhetsintäkter	4 904	4 941	
Försäljningsintäkter	1 277	1 363	
Avgiftsintäkter	2 778	2 966	
Understöd och bidrag	316	150	
Övriga intäkter	532	463	
Interna verksamhetsintäkter	226	0	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-35 048	-35 607	
Personalkostnader	-17 656	-17 654	
Löner och arvoden	-13 606	-13 627	
Lönebikostnader	-4 050	-4 026	
Pensionskostnader	-3 139	-3 115	
Övriga lönebikostnader	-911	-912	
Köp av tjänster	-7 795	-7 945	
Material, förnödenheter och varor	-473	-377	
Understöd	-3 362	-3 590	
Övriga verksamhetskostnader	339	-319	
Interna verksamhetskostnader	-5 485	-5 722	
däruv internhyra	-2 497	-2 551	
däruv kost- och lokalservice	-2 657	-2 845	
däruv IT-kostnader	-250	-257	
Verksamhetsbidrag	-30 206	-30 666	
Landskapsandelar och kompensationer	3 092	3 006	
Driftbidrag	-27 114	-27 660	
Årsbidrag	-27 114	-27 660	
Planenliga avskrivningar	-11	-11	
Årets resultat	-27 125	-27 671	-27 927
INVESTERING			
Utgifter	0	-32	
S:a investering	0	-32	0

Bildningsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Till verksamhetsområdet hör stadens grundskolor, fritidshem och Medborgarinstitutet som bedriver allmänbildande utbildning, yrkesinriktad fortbildning och uppdragsutbildning.

Grundskolan ska ge en god allmänbildande grund för fortsatt utbildning och beredskap att möta ett föränderligt samhälle och arbetsliv.

Fritidshemmen bidrar till att barn får goda uppväxtvillkor i en stimulerande och trygg miljö. Medborgarinstitutet erbjuder mångsidiga utbildningstjänster tillsammans med sina samarbetskommuner och landskapsregeringen, samt fungerar som innovativ kursarrangör och traditionsbärare. Utbildningstjänster säljs till organisationer och företag.

Omvärldsanalys

God utbildning kommer att vara en viktig konkurrensfördel i framtidens kunskapsintensiva samhälle. Därför är det ett viktigt samhällsintresse att skolan håller en hög standard i sin verksamhet. Ett mått på hög standard i skolan är utomordentligt goda resultat i PISA-undersökningarna. Väl fungerande skolor och fritidshem är viktiga för att barnfamiljer ska välja att flytta till Mariehamn. För att grundskolan ska kunna uppnå sina högt ställda mål krävs satsningar som speciellt riktar sig till elever med särskilda behov. Olika former av samarbete med våra grannkommuner är av betydelse för att gemensamma resurser ska kunna användas på bästa tänkbara sätt.

Mariehamns skolor måste fortsättningsvis vara attraktiva arbetsplatser för att kunna attrahera de skickligaste medarbetarna. En förnyelse av grundskolelagen inom de närmaste åren kommer att påverka innehållet och arbetsätten i grundskolan.

Inflyttningen torde bli större än tidigare beräknat. Detta medför ökade kostnader för grundskolan. Skolbyggnaderna är tillräckligt stora för att klara av en ökad elevtillströmning inom överskådlig framtid.

Fritidshemsplatser säljs till samarbetskommunerna som tidigare och ett fritidshem har sommaröppet för att möta efterfrågan på tillsyn från föräldrar som arbetar under den intensiva turistsäsongen.

Den fria bildningen fyller en viktig funktion och ger både mening och kunskap för många. Efterfrågan på kurser som hålls dagtid blir större i framtiden beroende på åldersstrukturen i vårt samhälle. En ökad inflyttning kommer att behövas, vilket betyder utmaningar för skolorna som ska kunna erbjuda undervisning i svenska samtidigt som behovet av språkkurser i svenska ökar vid Medborgarinstitutet. Att ge inflyttade med annat modersmål språkfärdigheter i svenska är ett samhällsintresse, för hela Åland.

Driftsbudget

Ekonomisk bakgrundsinformation

Bildningsnämndens kostnader fördelas så att personalkostnader utgör ca 60 % av de totala verksamhetskostnaderna. Skolmat, städning och vaktmästeri, samt internhyran utgör ca 30 % av verksamhetskostnaderna. Skolböcker och skolmaterial utgör ca 4 %. Elever i specialskolor och elever i andra kommuner utgör ca 5 % av kostnaderna.

Förändrade ramar

Driftsbudgeten är i förhållande till ram ökad med 50 000 euro. Driftsramen är korrigerad i enlighet med konkurrenskraftsavtalet.

Kända kostnadsökningar vid bibehållen verksamhetskvalité på grund av ökat elevantal; timresurs, inköp av skolmöbler, fler elever i specialskolor, skolmat, skolmaterial och kostnad för förnyelse av hälften av nuvarande elevdatorer.

Kända kostnadsminskningar vid bibehållen verksamhet; Minskade personalkostnader, beräknade intäktsökningar och bidragsökningar, landskapsbidraget till grundskolan och ökad försäljning av skolplatser.

Konsekvenser

Bildningsnämnden kan utgående från den kunskap inte fortsätta sin verksamhet på exakt samma sätt som tidigare, men det är möjligt utan att sänka timresursen eller på annat sätt påverka undervisningens kvalité.

Ansträngningar kommer att göras från förvaltningens sida för att öka försäljningen av elevplatser.

Grundskola och fritidshem

Elevantalet i stadens grundskolor beräknas öka under de kommande åren. Inflyttningen till Mariehamn har blivit större än tidigare prognoser visat. Redan från hösten 2017 ökar elevantalet i stadens skolor med 29. Av dessa kommer 16 från andra kommuner.

När höstterminen inleds 2018 ökar elevantalet ytterligare till 1101. Av dessa barn kommer 12 från angränsande kommun.

Under budgetåret 2018 är det kalkylerade elevantalet 1088 i genomsnitt. Timresursen ska enligt tidigare beslut i Stadsfullmäktige bibehållas vilket innebär en kostnadsökning om ca 120 000 euro.

Antalet elever i specialskolor har ökat med tre, sedan våren 2016 då budgetmedlen fördelades. Nettokostnadsökningen när landskapsbidraget är beaktat beräknas till 75 000 euro.

Intäkterna från försäljning av elevplatser beräknas öka med 150 000 euro.

Medborgarinstitutet

Medborgarinstitutet beräknas kunna hålla 8 800 lektioner inom den fria bildningen. Det som möjliggör detta antal timmar är uppdragsutbildningarna som hjälper till med de fasta kostnaderna. Historiskt har Medis haft över 15 000 timmar, men då var Landskapsbidraget 70 % och inte 40 % som idag.

Gällande SFI avtal går ut våren 2018.

Ingen kommun har sagt upp samarbetsavtalet som finns mellan Medborgarinstitutet och de åländska kommunerna.

Investeringsbudget

Övernäs skolas matsals möbler är från slutet av 1950-talet och behöver ersättas. Kostnaden för nya matsalsmöbler beräknas till 40 000 euro och investeringen behöver göras under planperioden.

Investeringar, specifikt bindande Belopp i tusen euro	Avskr. antal år	Total budget	Budget 2018		Plan 2019		Plan 2020		år 2018-20 S:a totalt
			+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	
<i>Bildningsnämnden:</i>									
Byte av möbler i Övernäs skolas matsal	5			-40					-40
S:a Bildningsnämnden			0	-40	0	0	0	0	-40

Bildningsnämnden	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	3 152	2 868	
Försäljningsintäkter	2 035	1 925	
Avgiftsintäkter	368	361	
Understöd och bidrag	266	315	
Övriga intäkter	173	118	
Interna verksamhetsintäkter	310	149	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-14 683	-14 783	
Personalkostnader	-8 605	-8 745	
Löner och arvoden	-6 828	-6 933	
Lönebikostnader	-1 777	-1 812	
Pensionskostnader	-1 333	-1 363	
Övriga lönebikostnader	-444	-449	
Köp av tjänster	-870	-866	
Material, förnödenheter och varor	-498	-507	
Understöd	-11	-30	
Övriga verksamhetskostnader	-382	-351	
Interna verksamhetskostnader	-4 317	-4 285	
därav internhyra	-1 954	-2 026	
därav kost- och lokalservice	-1 646	-1 703	
därav IT-kostnader	-193	-196	
Verksamhetsbidrag	-11 531	-11 915	
Landskapsandelar och kompensationer	2 607	2 620	
Driftbidrag	-8 924	-9 295	
Årsbidrag	-8 924	-9 295	
Planenliga avskrivningar	-33	-39	
Årets resultat	-8 957	-9 334	-9 292
<u>INVESTERING</u>			
Utgifter	-150	0	
S:a investering	-150	0	-40

Kultur- och fritidsnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområden omfattar bibliotek, ungdomsverksamhet, fritidsverksamhet, idrott, kultur, evenemang, kulturarv samt museiverksamhet.

Nämnden ska genom samarbete med föreningar i staden skapa förutsättningar för ett mångsidigt och rikt kulturliv, diversifierad idrottsverksamhet och hälsofrämjande motion samt för ett annars aktivt föreningsliv. Nämnden hanterar även ärenden som rör konstinköp.

Utöver vad som annars stadgas ankommer det på kultur- och fritidsnämnden

- att fördela och följa upp användning av medel för understöd eller samarbetsavtal med föreningar, organisationer och enskilda konstnärer inom kultur-, idrotts och ungdomsområdet
- att föreslå namn på gator, parker, torg och andra allmänna platser samt
- att inköpa och förvalta konstverk för stadens räkning.

Kultur- och fritidsnämnden handhar och besluter i ärenden som enligt gällande bibliotekslagstiftning ankommer på staden.

Omvärldsanalys

Gratisnöjen och ett brett kvalitativt utbud av fritidsmöjligheter är viktigt i en stad med ambition att locka nya invånare, besökare och turister till butiker och restauranger. Det är en utmaning att sticka ut i bruset för att visa vilken service som kultur- och fritidssektorn erbjuder. Servicen och utbudet bör anpassas till att mariehamnarna blir fler, att andelen äldre ökar, att antalet ungdomar i behov av meningsfull sysselsättning ökar och för att integrera nya invånare. Idrottsanläggningar, ungdomsarbete, bibliotek och kulturaktiviteter är resurser i integration och inkludering av utsatta grupper.

God tillgänglighet är ett krav som ökar i samhället och även inom nämndens verksamhetsområden. Digitalisering av tjänster är ett sätt att möta kraven, ett annat är så flexibla öppettider och verksamhetsförutsättningar som möjligt.

Biblioteksverksamheten upplever en förändring där intresset för facklitteratur sjunker medan bibliotekets betydelse som en garant för medie- och informationskunnighet växer. Bibliotekets roll som samlings- och informationspunkt för aktiviteter, föreningar och enskilda ökar.

På idrottssidan noteras att intresset för motion och hälsa ökar. Nya motionsformer växer snabbt fram. Detta ger en ökad efterfrågan på vidareutvecklade anläggningar. Det kan bli en utmaning att tillmötesgå de önskemål som allmänheten har. Ungdomsenheten är medlemmar i Fritidsforum i Sverige. Fritidsledarens roll som coach är nu aktuellt i Fritidsforums utvecklingsarbete.

Driftsbudget

Driftsbudgetens ram för 2018 bygger på oförändrad verksamhet jämfört med 2017.

Ramen har inte beaktat en eventuell överflyttning av idrottsanläggningar till infrastrukturnämnden. Planeringen utgår således från att Islandia, Baltichallen och WHA-området blir kvar inom kultur- och fritidsnämnden. Investeringen i en ny friidrotts- och fotbollsfacilitet påverkar driften framförallt i form av internräntor och avskrivningar. Dessa beräknas enligt nuvarande planering uppgå till ca 2,6 milj. euro på tio år och finns inte beaktade i driftsbudgetens ram.

Investeringsbudget

2018

Omläggning av tennisbana 4 i Idrottsparken: Förvaltningen har i flera års tid försökt reparera banan då betongen fryser sönder vintertid. Det är således behov av en ny yta och beläggning på banan. Budgeterad utgift: 32 000 euro.

Byte av värmekälla i Idrottsparken: Idrottsparkens omlägnings- och kontorsbyggnad har idag en oljepanna som är uttjänt och behöver bytas till annan energikälla. Budgeterad utgift: 32 000 euro.

Faciliteter för friidrott och fotboll: Förvaltningen har utrett möjligheterna till nya faciliteter för friidrott och fotboll. Investeringen inleds år 2018 med projektering, markundersökningar, framtagande av ritningar, bygglovsansökningar och anhållan om stadsplaneändring. Budgeterad utgift: 60 000 euro.

2019

Förnyelse av bibliotekets hyllsystem: Bibliotekets hyllsystem är från 1989 när biblioteket invigdes. Sedan dess har biblioteksverksamheten utvecklats och kraven på biblioteksrummet inklusive hyllorna har förändrats. Stadsbiblioteket kommer även att gå över till ett nytt klassifikationssystem Dewey och i samband med detta är det lämpligt att förnya hyllsystemet. Budgeterad utgift: 35 000 euro.

Byte av Idrottsparkens traktor: Befintlig traktor är från år 2001. Traktorn används i det dagliga arbetet på idrottsanläggningarna. Budgeterad utgift: 45 000 euro.

Faciliteter för friidrott och fotboll: Budgeterad inkomst: 1 469 300 euro för hela projektet, budgeterad utgift år 2019 är 2 521 000 euro för färdigställandet av anläggningen.

Gymnastikredskap till Bollhalla: En förnyelse av slitna redskap är behövlig. Budgeterad utgift: 30 000 euro.

2020

Nytt bibliotekssystem: Stadsbiblioteket använder idag Axiells system Book-it som är bra men dyrt. Marknaden undersöks marknaden för att se om det är möjligt att hitta en ersättare som levererar samma sak till ett mer fördelaktigt pris.

Upphandlingen görs i så fall i samarbete med landskapsregeringen som står för en stor del av finansieringen av bibliotekssystemet (minst 50 %). Budgeterad inkomst: 20 000 euro, budgeterad utgift 40 000 euro

Faciliteter för friidrott och fotboll: Budgeterad inkomst för hela projektet: 551 700 euro. Budgeterad utgift år 2020: 640 000 euro för installation av planvärme och gräsyta.

Byte av Mariebads inredningsmöbler: Befintliga möbler är från år Mariebads start år 2004 och behöver bytas. Budgeterad utgift: 40 000 euro.

Grundförbättringar av stadens motionsbanor: Detta projekt omfattar dränering, ny bark och byte av belysningsstolpar. Budgeterad utgift: 30 000 euro.

Byte av vatten- och avloppsledningar i Idrottsparkens omklädnings- och kontorsbyggnad: Ledningarna är av gjutjärnsrör som angripits av rost. Budgeterad utgift: 31 000 euro.

Byte av Idrottsparkens bil: Befintlig bil är från år 2009. Budgeterad utgift: 30 000 euro.

Investeringar, specifikt bindande Belopp i tusen euro	Avskr. antal år	Total budget	Budget 2018		Plan 2019		Plan 2020		år 2018-20 S:a totalt
			+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	
<i>Kultur- och fritidsnämnden:</i>									
Omläggning av tennisbana 4 i idrottsparken	20 alt.10			-32					-32
Byte av värmekälla i idrottsparken	10			-32					-32
Faciliteter för friidrott och fotboll	20 alt.10	-1 200		-60	1 469	-2 521	552	-640	-1 200
Förnyelse av bibliotekets hyllsystem	5					-35			-35
Byte av Idrottsparkens traktor	10					-45			-45
Gymnastikredskap till Bollhalla	5					-30			-30
Nytt bibliotekssystem	5						20	-40	-20
Byte av Mariebads inredningsmöbler	5							-40	-40
Grundförbättringar av motionsbanor	20							-30	-30
Byte av VA i idrottsparkens utrymmen	30							-31	-31
Byte av Idrottsparkens bil	10							-30	-30
S:a Kultur- och fritidsnämnden			0	-124	1 469	-2 631	572	-811	-1 525

Kultur- och fritidsnämnden	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	1 649	1 467	
Försäljningsintäkter	266	317	
Avgiftsintäkter	486	413	
Understöd och bidrag	13	0	
Övriga intäkter	805	665	
Interna verksamhetsintäkter	79	72	
Tillverkning för eget bruk	0	0	
Verksamhetskostnader	-5 992	-6 065	
Personalkostnader	-2 254	-2 358	
Löner och arvoden	-1 747	-1 839	
Lönebikostnader	-507	-520	
Pensionskostnader	-395	-400	
Övriga lönebikostnader	-112	-120	
Köp av tjänster	-280	-331	
Material, förnödenheter och varor	-688	-610	
Understöd	-356	-372	
Övriga verksamhetskostnader	-16	-19	
Interna verksamhetskostnader	-2 398	-2 374	
därav internhyra	-2 048	-2 014	
därav kost- och lokalservice	-166	-184	
därav IT-kostnader	-54	-55	
Verksamhetsbidrag	-4 344	-4 598	
Landskapsandelar och kompensationer	437	441	
Driftbidrag	-3 907	-4 157	
Årsbidrag	-3 907	-4 157	
Planenliga avskrivningar	-216	-226	
Årets resultat	-4 123	-4 383	-4 348
<u>INVESTERING</u>			
Inkomster	53	90	
Utgifter	-102	-319	
S:a investering	-48	-229	-124

Infrastrukturnämnden

Verksamhetsområde och verksamhetsidé

Infrastrukturen är indelad i tre avdelningar: räddningsverket, fastighetsavdelningen och samhällstekniska avdelningen. Som stöd för verksamheten finns ett kansli innefattande administration, ekonomistöd och kundservice.

Sektorns verksamhetsområde inkluderar:

- räddningsverksamhet innefattande operativ räddningstjänst, ambulanssjukvård, förebyggande arbete mot bränder och olyckor, brandskyddsutbildning, befolkningsskyddsplanering, Strandnäs frivilliga brandkår (FBK) samt räddningsmyndighetsfunktionen i sex samarbetskommuner
- planering, byggande samt drift och underhåll av stadens fastigheter
- allmänna områden, parker och grönområden och specialobjekt
- gator, gc-vägar och trottoarer och andra trafikleder samt parkeringsövervakning och kollektivtrafik
- VA-ledningsnät och reningsverk för staden och sex samarbetskommuner
- utförande av mättningsföretagningar och förande av fastighetsregister, karthantering samt beredning av ärenden gällande markinköp, försäljning och arrende.

Infrastrukturen erbjuder alla mariehamnare och besökare en trygg och välskött stad med en väl fungerande infrastruktur dygnet runt. Sektorn tillhandahåller ändamålsenliga, väl underhållna och energieffektiva lokaler. Verksamheten bedrivs med hjälp av en samarbetsvillig och kunnig personal i samråd med entreprenörer eller andra aktörer.

Infrastrukturen upprätthåller en räddningstjänst och ambulanssjukvård med god utrycknings-beredskap och en hög servicenivå, vilket gör att de som bor och vistas i Mariehamn kan känna sig trygga. Det förebyggande arbetet görs i samarbete med fastighetsägare och verksamhetsidkare. Verksamheten omfattar regelbunden brandsyn, rådgivning, syner i samband med bygglov och administration av automatiska larmläggningar. En högkvalitativ utbildning erbjuds i samarbete med Ålands sjösäkerhetscentrum. Kursverksamheten för sjöfarare är godkänd av både Finlands och Sveriges sjöfartsmyndigheter. I övrigt erbjuds kurser i allmänt brandskydd för företag,

inrättningar och privatpersoner i alla ålderskategorier.

Infrastrukturen förser stadens olika verksamheter med ändamålsenliga lokaler och sköter och underhåller fastigheterna så att deras värde består eller förbättras samtidigt som reparations- och underhållskostnaderna och energianvändningen minskas. En kontinuerlig dialog förs med nyttjarna om fastighetsanvändningen och behovet av verksamhetsändringar. Sektorn genomför planering av nya projekt och handhar deras projektledning.

Infrastrukturen erbjuder ett varierat utbud av tomter för ny bosättning och tillhandahåller attraktiva och säkra gatu- och parkanläggningar samt fritidsområden. Gator, gc-vägar och trottoarer planeras och underhålls på ett sådant sätt att trafiksäkerheten förbättras. Både drift- och reinvesteringsprojekt genomförs med tanke på långsiktighet och god driftkostnadseffektivitet. Sektorn erbjuder en miljö- och handikappanpassad kollektivtrafik som utgör ett alternativ till bilen. Kartinformationen är behovsanpassad, korrekt och den upprätthålls med modern utrustning. Nya kartprodukter utvecklas såväl för stadens behov som för externa användare.

Sektorn levererar ett rent vatten utan avbrott till abonnenterna, tar emot avloppsvattnet i staden och från samarbetskommuner och renar det bättre än vad tillståndsmyndigheterna kräver samt kontrollerar att dagvattnet inte påverkar vattnen kring staden skadligt.

Omvärldsanalys

En väl fungerande fysisk infrastruktur är en central del i ett samhälles funktion. Den är en förutsättning för att människor ska kunna utföra sina dagliga göromål och för att kommunen skall kunna tillhandahålla service för medborgare och brukare.

En övergripande utmaning för infrastrukturen är att tillhandahålla en acceptabel service- och beredskapsnivå på sina verksamheter trots att anslagen för verksamheterna över tid har minskat i förhållande till verksamhetsområdet. Budgeten för driften av stadens allmänna områden för år 2017 ligger till exempel på en nivå som är lägre än 10 år tidigare trots att staden utbyggs kontinuerligt under åren

med mer arbetsintensiva områden. Den egna verksamheten behöver kontinuerligt utvärderas mot privata alternativ eller alternativ i den tredje sektorns regi. Bolagiseringar skall genomföras när dessa är till fördel för staden. En separat kommitté har tillsatts för att utreda hela tekniska sektorns organisation i staden.

Staden har byggt nya bostadsområden och det finns ett stort antal lediga flerfamiljstomter för exploatering. I dagsläget finns även egnahemstomter i olika delar av staden, men reserven är liten. Staden förtäts dels för att skapa ökad inflyttning och dels för att möjliggöra företagsetableringar. Förtätningar i centrum kan utnyttja befintlig infrastruktur, minskar bilberoendet och bidrar till ökad handel och är därför prioriterade. Staden är till för alla och frågor kring tillgänglighet kommer att beaktas i planeringen och i samband med ombyggnader både i uterummet och i stadens fastigheter.

Trots ett tryck på sänkta budgetanslag kommer det att finnas ett ökande behov av underhåll och ersättande investeringar när bland annat ledningsnät föråldras samtidigt som nya byggs. På de avgiftsbelagda delarna av verksamheten finansieras detta via avgifterna. Lotsbroverkets kapacitet för emottagning av avloppsvatten utreds och investeringar planeras i samråd med avtalskommunerna. För den skattebelastande verksamhetens del bör nivån på skötseln av de allmänna områdena garanteras som en del av stadens attraktionskraft.

Omfattningen av fastighetsförvaltningen styrs av sektorernas behov av lokaler. Fortsatta satsningar på alternativa energiformer och energioptimering av fastigheter kommer att göras och inomhusmiljöfrågor är prioriterade.

Driftsbudget

Nämndens driftsnetto enligt budgetramen för år 2018 är -5 684 000 euro. Av detta är VA-verkets överskott 376 000 euro och driftsnettot för de övriga verksamheterna -6 062 000 euro. Enligt tidigare beslut skall VA-verket separeras till ett eget anslag. För att garantera en långsiktig finansiering av VA-verkets reinvesteringsbehov borde överskottet ökas med cirka 90 000 euro samtidigt som nämndens driftsnetto totalt då kan minskas med motsvarande belopp.

En fördelning av anslaget på de olika avdelningarna och mellan verksamheter framkommer nedan. Inga ändringar i verksamheten föreslås. Budgeten utgår från

oförändrad personalstyrka och en detaljerad personalplan presenteras i verksamhetsplanen.

Konsekvenserna av större planerade investeringar (Ålandsvägen, Rönnebergs torg, Södra Lillängen och anslag för övriga investeringar) som ingår i ramen leder till ökade driftkostnader åtminstone i form av räntor och avskrivningar och nämndens kommande budgetramar behöver justeras så att dessa anslag beaktas.

Räddningsverket

Driftsnettot för räddningsverket är 1,9 milj. euro. Personalkostnaderna utgör den största delen av räddningsverkets kostnader (76 %), men personalen är också räddningsverkets främsta resurs. Vaktstyrkan på räddningsverket, som finns tillgänglig dygnet runt, året runt, består av 1 brandförman och 6 brandmän/ambulanssjukvårdare. Dessa ansvarar för bemanningen av släckningsbil, skylift och tre ambulanser. Ålands Hälso- och Sjukvård finansierar 3/7 av beredskapsstyrkan. Om alla ambulanser larmas samtidigt, kallas Strandnäs FBK in på beredskap, på så sätt garanteras invånarna i staden att det alltid finns en brandstyrka redo att rycka ut inom 1 minut. Strandnäs FBK har förbundit sig genom avtal att ställa upp med 4 personer inom 8 minuter och ytterligare 3 personer inom 15 min. Sedan år 2015 behövs medel som tidigare var avsedda för reinvesteringar till att få personalbudgeten i balans. Det finns inget utrymme för större oförutsedda personalkostnader som till exempel långtidssjukskrivningar. Av de totala driftskostnaderna om 3,5 milj. euro finansieras nästan hälften av utomstående försäljningsintäkter, främst från Ålands Hälso- och Sjukvård och utbildningsverksamheten.

Inför år 2018 föreslås en ny lagstiftning om en gemensam räddningsmyndighet, vilket kommer att innebära ett behov av både omorganisation och interna ändringar i driftsbudgeten.

De investeringar som planeras för år 2018 kommer även att påverka driftsbudgeten i form av ökade räntor och avskrivningar och för detta behöver räddningsverket full budgetkompensation från andra anslag inom staden.

Fastighetsavdelningen

Fastighetsavdelningens uppgift är att sörja för att stadens förvaltningar har tillgång till ändamålsenliga verksamhetslokaler. Till avdelningens uppgifter hör en kostnadseffektiv

förvaltning av fastigheterna. Avdelningen utför förstudier, undersökningar, utredningar, beredningar, kalkyler, byggnadsbeskrivningar, upphandlingar och projektledningsuppdrag. Dessutom har avdelningen ansvar för hyresärenden, försäkringar, avfallshantering, skötsel av fastigheternas gårdsytor med gräsklippning, snöröjning och sandning.

Fastighetsavdelningen genomför med egen och/eller extern personal budgeterade och akuta åtgärder på fastigheterna.

Fastighetsavdelningens kompetens skall följa utvecklingen som sker inom byggbranschen, så att stadens fastigheter förvaltas på ett rationellt och kostnadseffektivt sätt. Organisationen skall fortlöpande granskas så att kapacitet finns att utföra effektiv fastighetsförvaltning.

Personalstyrkan på fastighetsavdelningen kommer under 2018 att uppgå till 10,3 personer. Sedan 2008 har antalet hantverkare på fastighetsavdelningen minskat från 6 till 4 och kontorspersonalen från 6 till 4 medan 2 personer har kommit till på Mariebad. Dessutom anställs en sommarvikarie.

Internhyrorna för år 2018 hålls oförändrade (indexjusteringen är - 0,1 %). Budgeten balanserar på noll med en omsättning om totalt 8,3 milj. euro. Av kostnaderna utgör räntor och avskrivningar 45 %, konsumtionsutgifter (värme, el, VA osv) 20 %, planerat underhåll 18 % samt fastighetsförvaltning och -skötsel 17 %. Under året prioriteras driftoptimering, tillgänglighet, energibesparingsåtgärder samt optimering av lokalanvändningen så att fastigheter som inte är verksamhetslokaler avvecklas eller hyrs ut.

Vid miljörevisioner har det konstaterats att det finns grundläggande miljökompetens inom fastighetsavdelningen. Åtgärder för att minska energiförbrukningen pågår kontinuerligt. Genom systematiskt energiarbete och nya tekniska lösningar kan fastigheternas energikostnader reduceras. Kemikalier finns i fastigheternas kylanläggningar och för underhåll av dessa anlitas certifierad entreprenör.

Diskussioner har förts om att ansvaret för drift och underhåll av Islandia, WHA, Idrottsparkens byggnader och Baltichallen skulle överföras till fastighetsavdelningen. Slutliga beslut har ännu inte tagits varför detta inte beaktats i budgetförslaget.

Samhällstekniska avdelningen exkl. VA-verket

Driftsnettot för den skattebelastande verksamheten är -4,2 milj. euro. Mätningensheten bidrar med ett positivt driftsnett0 om 0,8 miljoner euro (arrendeinkomsterna ingår här) medan parkverk-samheten har ett driftsnett0 om -1,4 milj. euro och trafikleder -3,5 milj. euro. Kostnaderna för vinterunderhållet har budgeterats till 210 000 euro. Beloppet är tillräckligt under en mild vinter men räcker inte till under snörika vintrar. Prioriteringar och ambitionsnivåer ses över kontinuerligt, men på grund av att nya bostadsområden har färdigställts med några års mellanrum räcker inte resurserna mera till för allt nödvändigt underhåll. Med en budgetering enligt ramen ökar underhållsunderskottet årligen med en försämrad kvalitet på stadens allmänna områden som följd. Minst det extra anslaget som fanns under år 2016 om 150 000 euro skulle behövas för att minska ökningen av underhållsunderskottet. I budgeten ingår anslag på 190 000 euro för Lilla Holmen utgående från nuvarande verksamhet. Frågan om en eventuell driftsprivativering har tidigare utretts men något för stadens behov fungerande alternativt sätt att sköta verksamheten har dock inte kunnat tas fram.

Mariehamns stad har i dag ett eget skilt höjd- och koordinatsystem uppgjort år 1960. Nationellt i Finland har Lantmäteriverket övergått till ett nytt koordinatsystem, det europeiska ETRS89 och dess plankoordinatsystem i Finland ETRS-TM35FIN. Från år 2010 har även ett nytt nationellt höjdsystem N2000 tagits i bruk. För tillfället måste all mätdata transformeras med hjälp av formler innan det kan skickas till utomstående. Samma gäller data som tas emot utifrån. Detta förfaringssätt är dock i längden ohållbart. Övriga kommuner på Åland använder Lantmäteriverkets tjänster. Även lokala el-, fiber- och telefonbolag använder det nya koordinatsystemet. Nya mätinstrument som införskaffas för att effektivisera mätningens verksamheten förutsätter byte av koordinatsystemet. Europeiska satellitpositioneringssystem Galileo kommer att förbättra resultaten och noggrannheten för mätning från och med år 2020. Det planerade bytet av koordinat- och höjdsystem under åren 2018-20 gör också att EU-direktivet och de nationella direktiven för mätningens verksamheten uppfylls. Under treårsperiod behöver cirka 20 000 euro budgeteras för detta årligen.

Samhällstekniska avdelningen, VA-verket

Av det totala driftsnettot för infrastrukturnämnden är VA-verkets överskott 376 000 euro och kostnaderna och intäkterna balanseras enligt detta. För att garantera en långsiktig finansiering av VA-verkets reinvesteringsbehov borde överskottet ökas. I samband med en utredning om en bolagisering av VA-verket konstaterades att överskottet borde ligga cirka 90 000 euro högre, vilket skulle ha som konsekvens en avgiftshöjning med cirka 2 %. Detta skulle samtidigt förutsätta en sänkning av infrastrukturnämndens driftsnetto med motsvarande belopp för att inte utöka nämndens ram för övriga delar av verksamheten.

Fortsatta prioriteringar behöver göras för att minska andelen läckvatten i stadens ledningsnät samtidigt som delägare i Ålands Vatten också behöver minska läckvattenandelen i det sammanhängande ledningsnätet. Belastningen i Lotsbroverket är för tillfället cirka 90-95 % av den dimensionerade teoretiska reningskapaciteten. Återstående behandlingskapaciteten kan räcka upp till tio års tid för nuvarande nivån av befolkningstillväxt inom stadens eget och samarbetskommuners verksamhetsområden. Ett behov av en utökning av behandlingskapaciteten kan dock bli aktuellt tidigare om belastningen från anslutna industrier ökar. Både Norra Ålands avloppsvatten Ab och Jomala kommun har anhållit om en utökning av kapaciteten med ca 30 % och en förstudie har tidigare gjorts. Kostnader på cirka tio milj. euro för de undersökta alternativen bedöms vara för höga varför andra alternativ behöver tas fram. Beslut gällande en revidering av Lotsbroverkets miljötillstånd väntas från tillståndsmyndigheten ÅMHH under år 2017. Minskningen av volymen sålt vatten verkar ha stabiliserats och en nivå om cirka 800 000 m³ beaktas när VA-verkets avgifter fastställs. Fullmäktige tog våren 2017 beslut om att inte gå in för en bolagisering av VA-verket men i syfte att skapa tydlighet i budgetering och uppföljning separeras VA-verket som ett eget anslag från och med budgetåret 2017

Avgifter

Enligt förvaltningsstadgan beslutar infrastrukturnämnden om avgifter och taxor som hör till nämndens ansvarsområde såvida det inte enligt lag ankommer på annan myndighet. Beslut om nämndens avgifter och taxor tas under hösten i samband med verksamhetsplanen.

Enligt lag om fastighetsförrättningsavgift fastställs avgifterna i en fastighetsförrättningsavgiftstaxa, om vilken stadsfullmäktige beslutar. Med

hänvisning till en låg inflationstakt bibehålls dessa taxor oförändrade i budgeten för år 2017. Förslag till justering av fastighetsförrättningsavgifter för år 2018 presenteras i en separat bilaga. Taxor och avgifter som är indexbundna justeras automatiskt. Parkeringsboten som tidigare är antagen av stadsstyrelsen ligger på enligt lagen angiven maximinivå.

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten består av investeringar i infrastrukturella anläggningar samt byggnader och lokaler för att skapa verksamhetsförutsättningar för stadens övriga sektorer och enheter. Förutom namngivna projekt enligt bifogad lista föreslås ett anslag för nya bostadsområden och ett anslag för reinvesteringar som nämnden sedan prioriterar närmare i höstens detaljbudget. I budgetförslaget ingår ett anslag för reinvesteringar i fastigheter skulle återinföras i investeringsbudgeten. Infrastrukturnämnden som ansvarar för stadens fastighetsbestånd behöver ha möjlighet att kunna prioritera mellan olika fastigheter inom ramen för det totala anslaget. Räntor och avskrivningar samt eventuella ökade driftkostnader med anledning av investeringarna behöver beaktas i kommande års budgetramar (se texten under driftsbudgeten).

Investeringsbudgeten utgår från de projekt för åren 2018-2019 som presenterades i budgeten för år 2017. Projektlistan har kompletterats med utgångspunkt från den sammanställning över investeringsbehov för den kommande tioårsperioden som gjordes tidigare under året. I samband med budgetarbetet har projekten konkretiserats och en slutlig prioritering har gjorts. De viktigaste ändringarna i förhållande till tidigare listor är följande:

- Ett gemensamt projekteringsanslag har tagits in för åren 2018-2020
- Ny ventilation för Övernäs skola har flyttats fram, samma år har reinvesteringsanslaget för fastigheter strukits
- Utbyggnad av Enslinjen och Lejdargränd har flyttats fram
- Ett anslag för Algots gränd har tagits in, gatan behöver byggas om samtidigt med Ålandsvägen
- Beloppet för den årliga utbyggnaden av gc-vägar har höjts
- Anslag för nya bostadsområden har flyttats fram och ett tidigare delanslag om 1,4 miljoner har strukits, för att komma igång med Södra Lilläng har ett delanslag tagits upp 2018
- Anslaget för maskininköp för år 2018 har höjts

- Anslaget för Godbyvägen, södra har höjts och skjutits fram
- Anslag för centrum och centrumgata har tagits in för åren 2019-2020
- Anslag för ombyggnad av pumpstation Ceders och sanering av stamavlopp har tagits in utöver normal reinvesteringsnivå för VA-verket.

Räddningsverket

Genom årliga anslag byts småbilar ut med 4 års mellanrum för att hålla låga servicekostnader och nyttja skattebefrielsen för räddningsfordon fullt ut. För år 2018 planeras en skylift för netto 500 000 euro. Denna delfinansieras av landskapsmedel enligt en fastställd plan för brand- och räddningsväsendet. Landskapets fordonsplan är bindande och om staden skulle avstå från att verkställa anskaffningen år 2018 finns det inget som förpliktigar landskapsregeringen att ge landskapsbidrag under de nästkommande åren.

För att tillskapa utrymme för en eventuell räddningsmyndighet föreligger ett behov av att flytta delar av utbildningsverksamhetens servicefunktion och omklädningsutrymmen till övningsfältet. För detta ändamål behövs en mindre servicebyggnad. Den utökade internhyran skall till största del finansieras av försäljningsintäkterna från utbildningsverksamheten. Ovannämnda åtgärd görs även för att tillskapa omklädningsutrymmen för damer, då detta i princip saknas helt i räddningsstationen.

Det föreligger även ett behov av att uppgradera rökövningshuset på övningsfältet. Detta har nyttjats sedan övningsfältet byggdes i slutet av 1990-talet. Om inte denna anordning hålls i skick och förnyas faller förutsättningen att bedriva kursverksamheten för sjöfolk. Det torde finnas möjlighet att få bi-drag från brandskyddsfonden och via EU för investeringar och utveckling av övningsfältet. Projektet är i dagsläget inte detaljplanerat men årliga anslag om 400 000 euro har upptagits i fastighetsavdelningens investeringsbudget för åren 2018-2020. Finansieringen av driften behöver klargöras innan projektet kan påbörjas och anslaget utnyttjas.

Fastighetsavdelningen

Budgeten innehåller två större enskilda projekt, Övernäs skolas ventilation och nytt vattentak vid

Strandnäs södra. För Mariebad och andra fastigheter har upptagits reinvesteringsanslag som nämndens prioriterar i höstens detaljbudget. Avskrivningar och räntor bör beaktas för dessa investeringar.

Samhällstekniska avdelningen exkl. VA-verket

Från tidigare ramar finns för åren 2018-2019 anslag för slutförande av ombyggnad av Ålandsvägen, utbyggnad av Enslinjen, ombyggnad av Godbyvägens södra del, gc-vägar och ersättande maskininvesteringar. Utgående från stadens tidsplan för planering och utbyggnad av nya bostadsområden finns dessutom i tidigare ramar en reservation för att ha färdighet till utbyggnad av nya bostadsområden som Rönnerbergs torg och Södra Lillängen eller andra aktuella investeringar under planperioden. Tidigare budgeterade anslag för Enslinjen (beloppet höjt enligt tidigare beslut om parkplan) och resten av Lejdargränd vid Lotsgatan förverkligas i samband med utbyggnad av tomterna. En ombyggnad av södra delen av Godbyvägen föreslås ingå i investeringsbudgeten år 2019. I budgetförslaget finns anslag för utveckling av centrum för åren 2019-2020 men inga egentliga anslag för kon-sekvenser av kommande generalplan. Anslagen för åren 2019-2020 specificeras närmare när plane-ringen av nya bostadsområden avancerat. Investeringsanslag för maskinparken föreslås vara på tidigare nivå, dock så att beloppet för år 2018 höjs för att möjliggöra en större maskininvestering.

Samhällstekniska avdelningen, VA-verket

För VA-verkets del är det viktigt att investeringsbudgeten för förnyelse av ledningsnät och övriga anläggningar kan hållas på den planerade nivån om 950 000 euro årligen. Separata medel behöver budgeteras för byggande av stamledningar för nya bostadsområden, vilket beaktats samma år som för övriga delar av avdelningen. Under de närmaste åren behöver bland annat återstående delen av stadens gamla ledningsavsnitt från 1960-talet förnyas. I den mån förhandlingarna med avtalsparterna resulterar i investeringar i Lotsbroverket budgeteras dessa skilt utgående från att dessa finansieras via avgifter från avtalsparterna.

Investeringar, specifikt bindande Belopp i tusen euro	Avskr. antal år	Total budget	Budget 2018		Plan 2019		Plan 2020		år 2018-20 S:a totalt
			+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	+ inkomst	- utgift	
<i>Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket:</i>									
Nya bostadsområden och projekteringar									
Enslinjen och Lejdargränd	20	-570			-320		-250		-570
Nya bostadsområden	20	-1 880		-400	-415		-1 065		-1 880
Projekteringar	20			-50	-50		-100		-200
Reinvesteringar									
Godbyvägen, södra/Centrum	20	-1 150			-650		-500		-1 150
Reinvesteringar, plan	30 alt.20	-2 600		-1 000	-400		-1 200		-2 600
Enskilda projekt									
Transportbil	10			-35	-35		-35		-105
Ambulans	10					170	-170		0
Sky-lift	10		250	-750					-500
Strandnäs skola södra, nytt vattentak	40				-300				-300
Övernäs skola 1-6, ny ventilation	10				-900				-900
Ålandsvägen	20	-3 000		-1 900					-1 900
Algots gränd	20			-100					-100
GC-vägar och gångstigar	20			-100	-100		-100		-300
S:a Infrastrukturnämnden exklusive VA-verket			250	-4 335	0	-3 170	170	-3 420	-10 505
<i>Infrastrukturnämnden, VA-verket:</i>									
Nya bostadsområden									
Lejdargränd	30				-50				-50
Nya bostadsområden	30	-800			-400		-400		-800
Reinvesteringar									
Reinvesteringar, plan	30	-2 850		-950	-950		-950		-2 850
Enskilda projekt									
Ceders Pumpstation	30				-500				-500
Stamavlopp	30						-400		-400
S:a Infrastrukturnämnden, VA-verket			0	-950	0	-1 900	0	-1 750	-4 600

Infrastrukturnämnden exkl. VA-verket	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	14 494	14 276	
Försäljningsintäkter	1 983	1 732	
Avgiftsintäkter	64	47	
Övriga intäkter	1 963	1 925	
Interna verksamhetsintäkter	10 484	10 572	
Tillverkning för eget bruk	201	136	
Verksamhetskostnader	-16 702	-16 706	
Personalkostnader	-5 645	-5 649	
Löner och arvoden	-4 402	-4 400	
Lönebikostnader	-1 243	-1 249	
Pensionskostnader	-960	-961	
Övriga lönebikostnader	-284	-288	
Köp av tjänster	-2 559	-2 361	
Material, förnödenheter och varor	-2 824	-2 288	
Understöd	-18	-21	
Övriga verksamhetskostnader	-472	-1 229	
Interna verksamhetskostnader	-5 163	-5 160	
därav internhyra	-838	-838	
därav kost- och lokalservice	-96	-106	
därav IT-kostnader	-110	-112	
Verksamhetsbidrag	-2 006	-2 295	
Driftbidrag	-2 006	-2 295	
Årsbidrag	-2 006	-2 295	
Planenliga avskrivningar	-3 616	-3 648	
Årets resultat	-5 623	-5 943	-6 060
<u>INVESTERING</u>			
Inkomster	226	22	
Utgifter	-2 394	-2 564	
S:a investering	-2 167	-2 542	-4 085

VA-verket	Bok16	Bud17	Bud18
<u>RESULTAT</u>			
Verksamhetsintäkter	4 514	4 680	
Försäljningsintäkter	4 039	4 171	
Avgiftsintäkter	0	0	
Övriga intäkter	98	105	
Interna verksamhetsintäkter	378	404	
Tillverkning för eget bruk	91	44	
Verksamhetskostnader	-3 323	-3 469	
Personalkostnader	-721	-721	
Löner och arvoden	-563	-560	
Lönebikostnader	-159	-161	
Pensionskostnader	-123	-125	
Övriga lönebikostnader	-36	-36	
Köp av tjänster	-290	-320	
Material, förnödenheter och varor	-1 412	-1 513	
Övriga verksamhetskostnader	-14	-8	
Interna verksamhetskostnader	-886	-907	
därav internhyra	-50	-50	
därav kost- och lokalservice	-5	-6	
därav IT-kostnader	-19	-19	
Verksamhetsbidrag	1 282	1 255	
Driftbidrag	1 282	1 255	
Årsbidrag	1 282	1 255	
Planenliga avskrivningar	-852	-893	
Årets resultat	432	363	466
<u>INVESTERING</u>			
Utgifter	-995	-965	
S:a investering	-995	-965	-950

Ekonomiska styrprinciper

I budgeten ingår drifts- och investeringsramar för år 2019.

Med dessa fastställda styrprinciper vill staden uppnå följande:

- Klargöra det ekonomiska handlingsutrymmet på relevanta beslutsnivåer
- Skapa delaktighet i och förståelse för stadens ekonomiska förutsättningar
- Skapa förståelse mellan olika enheter och förvaltningar
- Stödja en decentraliserad organisation
- Betona att det ekonomiska ansvaret är på den nivå där det är påverkbart
- Ha en tydlig koppling mellan verksamhet och ekonomi
- Framhålla möjligheten och skyldigheten att nå fastställda mål med givna resurser
- Styra verksamheten med relevanta nyckeltal och kvalitetsmått

Relationen mellan stadsfullmäktige, nämnd och förvaltning

Stadsfullmäktige fastställer ett driftsnetto (driftsresultat) och ett investeringsnetto per investering.

Respektive nämnd gör ytterligare uppdelningar (detaljbudgetering) inom olika verksamhetsområden.

Med nämnd jämställs styrelse, direktion eller motsvarande organ med egna anslag samt stadsledningens kanslier.

I varje enhets driftsbudget innefattas även avskrivningar samt interna hyresintäkter, hyreskostnader och ränta.

Anslagsbindningen ligger på nämndnivå om inte annorlunda fastställs i budgeten. Gemensamma förvaltningsövergripande upphandlingar, i enlighet med centralförvaltningens beslut, kräver inget specifikt nämndbeslut.

Detta innebär att en nämnd kan flytta budgeterade medel mellan verksamheter inom hela nämndens ansvarsområde, under förutsättning att den totala budgetramen hålls, och verksamheten följer fullmäktiges övergripande målsättning för densamma. Dock kan inte medel flyttas mellan drifts- och investeringsbudgeterna.

Uppenbara behov av rättelser av budgeten kan genomföras av finanschefen i form av en beslutad teknisk budgetkorrigerings.

Varje nämnd är i relation till stadsfullmäktige en resultatenheter. Verksamheten inom respektive nämnd kan sedan vara strukturerad i lokala resultatenheter och kostnadsställen. En resultat enhet/lokal resultat enhet ansvarar för resultatet, dvs. skillnaden mellan kostnader och intäkter.

Infrastruktursektorns Va-verk och fastighetsavdelning hanteras som balansräkningsenheter. Detta innebär inte bara ett ansvar för verksamhetens intäkter och kostnader utan även ansvar för verksamhetens tillgångar, egna kapital och skulder.

Kriterierna för en resultat enhet (inkl. balansräknings enhet) är följande:

- Resultatkrav i form av kostnader, prestationer och kvalitet skall fastställas.
- Verksamheten skall ha möjlighet att påverka sina intäkter.
- Verksamheten skall ha en sådan omfattning att oförutsedda händelser som påverkar kostnaderna eller intäkternas storlek kan hanteras inom den ekonomiska ramen.
- Valet att göra verksamheten till en resultat enhet skall vara i linje med den organisation man valt.

Ansvar för resultatet innebär att en resultat enhetschef kan öka sina kostnader om intäkterna blir högre än budgeterat, och har ett ansvar att minska sina kostnader om intäkterna blir lägre än budgeterat. Huvudregeln är att inga medel utöver stadsfullmäktiges fastställda budget beviljas under löpande år. Den som är ansvarig för en resultat enhet måste vidta omprioriteringar i verksamheten om oförutsedda händelser inträffar. Finansieringen skall alltid framgå i ärendet.

Fördelningsprinciper av budgetmedel

Stadsfullmäktiges fördelning till nämnderna grundar sig på de prioriteringar som görs i budgetprocessen, så att man behandlar budgeten för kommande år, utgående ifrån tidigare års rambeslut och beslutar om budgetramar för resten av planperioden.

Intäkter

I budgeten finns tre huvudtyper av intäkter

- landskapsandelar
- externa intäkter
- interna intäkter (köp av tjänster mellan olika enheter)

Med externa intäkter menas avgifter, taxor och annat som betalas av personer/företag utanför staden. Sådana intäkter tillfaller normalt den resultat- eller kostnadsenhet som haft kostnaderna för att utföra tjänsten.

Med interna intäkter menas intäkten vid försäljning av varor och eller tjänster till andra enheter i staden.

Kostnader

Huvudprincipen är att alla kostnader är påverkbara och att de således påförs respektive nämnd.

För de kostnader som skall fördelas internt gäller som huvudprincip att de kopplas till omfattningen på respektive enhets utnyttjande av tjänsterna i fråga.

Innebörden av att kostnaderna är påverkbara innebär under löpande budgetår att nya kostnader som inte kunnat förutses skall inrymmas inom den budget som fastställts.

Personalkostnader

Beslut i personalärenden görs enligt de bestämmelser som antagits i särskild ordning. Den som fattar beslut i personalärenden är också ansvarig för beslutets ekonomiska konsekvenser.

Då det är anställningsavtalet och inte personalbudgeten som i praktiken är styrande för personalkostnadernas storlek är personalbudgeten att betrakta som ett kalkylunderlag som inte särskilt fastställs. Respektive nämnd är ansvarig för att personalkostnaderna rymms inom fastställd budgetram.

Gemensamma resurser

De resurser som är gemensamma för staden skall utnyttjas. Beträffande de kommunala bolagen regleras detta av ett särskilt koncerndirektiv. Detta innebär att man inte får köpa tjänster utifrån i de fall staden kan tillhandahålla tjänsten. Vidare skall inköp göras enligt fastställda riktlinjer.

Investeringar

En utgift räknas som investering när den är på minst 30 000 euro och har en ekonomisk livslängd på minst tre år. En grundförbättring av befintlig anläggningstillgång kan räknas som investering men reparations- och serviceutgifter, vilka medför att tillgångens produktionsförmåga kan upprätthållas, bokförs som driftskostnad för den räkenskapsperioden för vilken den uppstått.

Stadsfullmäktige beslutar om investeringar i årsbudgeten. Anslagsbindningsnivån är specifikt bindande för respektive investering i enlighet med budget. De nämnder som har egna fastigheter är ansvariga för investeringarnas driftskonsekvenser.

Nämnden skall både budgetera investeringarna och dess driftskonsekvenser.

Eventuella driftskostnader i samband med investering skall inrymmas i kommande års planer.

Den investeringsbudget som fullmäktige godkännt ett visst år ligger fast. De investeringar som inte hinner slutföras under året har ingen kvarvarande budget kommande år utan behandlas på samma sätt som driften.

Internränta

Om behov föreligger så beslutar stadsstyrelsen om ändring av den interna räntan i samband med budgetbehandlingen. Detta utgående från marknadsränteläget och stadens faktiska upplåningskostnad i kombination med en ambition att hålla en stabil och förutsägbar nivå på internräntan.

Verksamhetsförändringar

Verksamheternas huvudsakliga inriktning och omfattning fastställs av stadsfullmäktige vid antagandet av budgeten. Under löpande år skall en nämnd alltid i förväg inhämta medgivande från stadsstyrelsen eller fullmäktige, om man planerar förändringar som kommer att höja nettokostnaden över beslutad eller indikativ ram, d.v.s.

- då väsentlig ny verksamhet sätts igång eller väsentlig befintlig verksamhet läggs ner, och vid planering av sådana åtgärder.
- vid väsentlig utvidgning eller standardhöjning av befintlig verksamhet.
- vid åtgärder i övrigt som kan medföra ekonomiska åtaganden och får betydande konsekvenser även efter budgetåret.

Exempel på inkomstökningar som inte får tas i anspråk utan särskilt beslut i övergripande organ är ökade landskapsandelar/ -bidrag till följd av ändrade regler eller andra förändringar, ökade ersättningar från enskilda, ökade interkommunala ersättningar mm.

Uppföljningen

Förutom en verksamhetsberättelse i samband med räkenskapsperiodens bokslut skall varje nämnd löpande följa upp sin verksamhet. Varje nämnd rapporterar vidare till stadsstyrelsen i samband med bokslutet och för tertialuppföljningarna januari-april och januari-augusti. Dessa rapporteringar skall avse både drifts- och investeringsbudget.

Uppföljningen skall avse både ekonomi och verksamhet och omfatta väsentliga avvikelser från budgeten, vad gäller:

- ekonomi
- nyckeltal
- prestationer och kvalitet
- väsentliga aktiviteter

Upphandling och konkurrensutsättning

Under året bör upphandling och konkurrensutsättning effektiveras.

Vid upphandling av varor eller tjänster som underskrider 20 000 euro (exkl. moms) ska anbudsfrågan, enligt stadens upphandlingsanvisningar, gå ut till minst tre leverantörer. För upphandlingar som överskrider tidigare nämnda belopp ska en upphandlingsannons åtminstone publiceras på stadens hemsida i syfte att öka konkurrensen och minska kostnaderna. Tillämpning av direktupphandling ska ske restriktivt och motiveras i ett tjänstemannabeslut.